

Cestovní ruch jako faktor rozvoje Žilinského kraje

Veronika Tomanová

Bakalářská práce
2014

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky
Ústav regionálního rozvoje, veřejné správy a práva
akademický rok: 2013/2014

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Veronika Tomanová**
Osobní číslo: **M110036**
Studijní program: **B6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Management a ekonomika**
Forma studia: **prezenční**

Téma práce: **Cestovní ruch jako faktor rozvoje Žilinského kraje**

Zásady pro vypracování:

Úvod

I. Teoretická část

- S použitím literatury vymezte pojmy související s lázeňstvím, wellness a cestovním ruchem.
- Definujte cíle a metody práce.

II. Praktická část

- Analyzujte současný stav cestovního ruchu v Žilinském kraji.
- Rozeberte vývoj a současný stav wellness v Žilinském kraji.
- Navrhněte možnosti rozvoje wellness v Žilinském kraji.

Závěr

Rozsah bakalářské práce: **cca 40**
Rozsah příloh:
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

CATHALA, Hana. Welnes: od vnějšího pohybu k vnitřnímu klidu. 1. vyd. Praha: Grada, 2007, ISBN 978-80-2472-323-5.
GÚČIK, Marian. Cestovný ruch: úvod do štúdia. 1. vyd. Banská Bystrica: DALI-BB pre Slovak-Swiss Tourism, 2010, 307 s. ISBN 978-80-89090-80-8.
LESLIE, David. Responsible tourism: concepts, theory and practice. Wallingford, Oxfordshire: CABI, 2012, 179 s. ISBN 978-1-84593-987-8.
RYGLOVÁ, Kateřina, Michal BURIAN a Ida VAJČNEROVÁ. Cestovní ruch – podnikatelské principy a příležitosti v praxi. 1. vyd. Praha: Grada, 2011, 213 s. ISBN 978-80-247-4039-3.
ZELENKA, Josef a Martina PÁSKOVÁ. Výkladový slovník cestovního ruchu. Kompletně přeprac. a dopl. 2. vyd. Praha: Linde Praha, 2012, 768 s. ISBN 978-80-7201-880-2.

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Jana Nekolová**
Ústav regionálního rozvoje, veřejné správy a práva
Datum zadání bakalářské práce: **17. února 2014**
Termín odevzdání bakalářské práce: **16. května 2014**

Ve Zlíně dne 17. února 2014

prof. Dr. Ing. Drahomíra Pavelková
děkanka

doc. RNDr. Oldřich Hájek, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že:

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby¹;
- bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému,
- na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3²;
- podle § 60³ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;

¹ zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

- (1) Vysoká škola nevydělčně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.
- (2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.
- (3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

² zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

- (3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

³ zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

- (1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpirá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

- podle § 60⁴ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že:

- jsem bakalářskou práci zpracovala samostatně a použité informační zdroje jsem citovala;
- odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Ve Zlíně 16.05.2014

⁴ zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

- (2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.
- (3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihledne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Práce se zabývá rozvojem cestovního ruchu v Žilinském kraji se zaměřením na rozvoj wellness v jednotlivých regionech Žilinského kraje. V teoretické části je definovaný obor cestovní ruch se zaměřením na lázeňský cestovní ruch a wellness spolu s faktory ovlivňujícími rozvoj cestovního ruchu na zvoleném území. Praktická část je věnovaná analýze rozvoje cestovního ruchu Žilinského kraje jako celku a následně analýze regionů kraje se zaměřením na současný lázeňský cestovní ruch a rozvoj wellness služeb. Prostřednictvím swot analýzy jsou navrženy možnosti rozvoje wellness a lázeňství v Žilinském kraji.

Klíčová slova: cestovní ruch, wellness, Žilinský kraj, lázeňství, rozvoj

ABSTRACT

The present bachelor thesis deals with development of tourism in the Žilina region. It focuses on development of wellness in the particular parts of the region. The theoretical part provides a definition of the area of tourism with focus on spa tourism and wellness together with the factors influencing development of tourism in the chosen area. The practical part is dedicated to an analysis of development of tourism in the Žilina region as a whole, and then to an analysis of the parts of the region, focused on current spa tourism and development of services providing wellness. The possibilities of development of wellness and spa tourism in the Žilina region are proposed by the means of a swot analysis.

Keywords: tourism, the Žilina region, wellness, spa tourism, development

Touto cestou by som sa rada poďakovala pani Ing. Jane Nekolovej za jej cenné rady, pripomienky a odporúčania, vďaka ktorým vznikla moja bakalárska práca.

V neposlednom rade patrí veľká rada mojej rodine za jej podporu a pomoc nielen pri písaní práce, ale počas celej doby štúdia.

„Väčšina ľudí spotrebuje viac energie na rozprávanie o problémoch ako na ich riešenie.“

Henry Ford

OBSAH

ÚVOD	10
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 VYMEDZENIE POJMU CESTOVNÝ RUCH	12
1.1 DEFINÍCIA CESTOVNÉHO RUCHU.....	12
1.2 SUBJEKT, OBJEKT A PRODUKT CESTOVNÉHO RUCHU	13
1.2.1 Subjekt cestovného ruchu	13
1.2.2 Objekt cestovného ruchu.....	14
1.2.3 Produkt cestovného ruchu	14
2 ČINITELE OVPLYVŇUJÚCE ROZVOJ CESTOVNÉHO RUCHU	15
2.1 LOKALIZAČNÉ FAKTORY	15
2.1.1 Prírodné podmienky	15
2.1.2 Spoločenské atraktivity	15
2.2 REALIZAČNÉ FAKTORY	16
2.2.1 Doprava	16
2.2.2 Infraštruktúra služieb	17
2.3 SELEKTÍVNE FAKTORY	17
2.3.1 Objektívne stimulačné faktory	17
2.3.1.1 Politické faktory.....	18
2.3.1.2 Ekonomické faktory.....	18
2.3.1.3 Demografické faktory	18
2.3.1.4 Materiálno – technické faktory	19
2.3.2 Subjektívne stimulačné faktory	19
2.4 VÝZNAM CESTOVNÉHO RUCHU V REGIÓNE.....	19
3 ZDRAVOTNÝ CESTOVNÝ RUCH, KÚPEĽNÝ CESTOVNÝ RUCH A WELLNESS	20
3.1 ZDRAVOTNÝ CESTOVNÝ RUCH	20
3.2 KÚPEĽNÝ CESTOVNÝ RUCH A WELLNESS.....	21
3.3 WELLNESS AKO NOVÝ TREND.....	22
3.3.1 Pojem wellness.....	22
3.3.2 História a pôvod wellness	24
3.3.3 Súčasný stav wellness	25
3.3.4 Wellness v cestovnom ruchu.....	26
3.3.5 Wellness produktové balíčky	27
4 KONCEPCIA ROZVOJA CESTOVNÉHO RUCHU V REGIÓNE	29
II PRAKTICKÁ ČÁST	31
5 ŽILINSKÝ KRAJ	32
5.1 LOKALIZAČNÉ FAKTORY ŽILINSKÉHO KRAJA	34
5.2 REALIZAČNÉ FAKTORY ŽILINSKÉHO KRAJA.....	36
5.3 SELEKTÍVNE FAKTORY ŽILINSKÉHO KRAJA	38
6 REGIÓNY ŽILINSKÉHO KRAJA	42

6.1	ZÁKLADNÉ VYMEDZENIE REGIÓNOV	43
6.2	ANALÝZA KÚPEĽNÉHO CESTOVNÉHO RUCHU A WELLNESS V REGIÓNOCH	46
6.2.1	Kúpele Aphrodite Rajecké Teplice	48
6.2.2	Kúpele Nimnica	50
6.2.3	Kúpele Lúčky	51
6.2.4	Kúpele Železné, Korytnica a Lubochňa	52
6.2.5	Kúpele Turčianske Teplice	53
6.2.6	Porovnanie cien kúpeľných služieb	54
6.2.7	Wellness služby v Žilinskom kraji	55
7	NÁVRHY ROZVOJA KÚPEĽNÉHO CR A WELLNESS V ŽILINSKOM KRAJI	57
7.1	KONKRÉTNE NÁVRHY ROZVOJA ŽILINSKÉHO KRAJA	62
	ZÁVĚR	70
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	71
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	74
	SEZNAM OBRÁZKŮ	75
	SEZNAM TABULEK.....	76

ÚVOD

V dnešnej uponáhľanej dobe plnej stresu, nedostatku času, spánku a relaxu sa črtá nová možnosť oddychu a zregenerovania prostredníctvom kúpeľných a wellness pobytov.

Ako tému svojej bakalárskej práce som si zvolila Cestovný ruch ako nástroj rozvoja Žilinského kraja. Dôvodom tejto voľby je môj kladný vzťah k cestovaniu, prevažne však v zahraničných destináciách, preto som chcela prostredníctvom mojej práce bližšie spoznať ponúkané možnosti cestovného ruchu kraja, v ktorom žijem. Ako obyvateľku kúpeľného mesta Rajecké Teplice s kúpeľmi na vysokej úrovni, ktorá neustále rastie ma zaujímal stav ostatných kúpeľov a wellness služieb v Žilinskom kraji, preto sa v celej práci zameriam prevažne na kúpeľný cestovný ruch a rozvoj wellness služieb ako nového fenoménu zdravotného cestovného ruchu.

Cieľom práce je zanalyzovať súčasný stav kúpeľného cestovného ruchu Žilinského kraja spolu s ponúkanými wellness službami a na základe tejto analýzy vytvoriť návrhy rozvoja kúpeľníctva a wellness v Žilinskom kraji.

V teoretickej časti sa budem v krátkosti zaoberať všeobecným pohľadom na cestovný ruch a ďalej spomeniem faktory, ktoré kladne či záporne ovplyvňujú rozvoj cestovného ruchu na vybranom území. Ďalej sa zameriavam na kúpeľný cestovný ruch a prevažnú časť teórie venujem wellness ako novej možnosti relaxácie. Záverečnú časť teoretickej časti tvorí zvolená metodika práce.

Praktická časť bude venovaná Žilinskému kraju ako celku a faktorom, ktoré stimulujú alebo naopak potlačujú rozvoj cestovného ruchu. Druhá časť praktickej práce bude venovaná analýze kúpeľného cestovného ruchu na Slovensku, v Žilinskom kraji a v jeho jednotlivých regiónoch prostredníctvom jednotlivých kúpeľných zariadení. Záverečná časť mojej práce obsahuje odporúčania a možné návrhy riešenia aktuálnej situácie kúpeľníctva a wellness, ktoré by prispeli k rozvoju cestovného ruchu kraja.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 VYMEDZENIE POJMU CESTOVNÝ RUCH

Táto kapitola je venovaná základným pojmom z oblasti cestovného ruchu, ktorý predstavuje jeden z hlavných atribútov modernej spoločnosti. Je uznávaným politickým, hospodárskym a rovnako aj sociálnym činiteľom. (Štemberk, str.7) Cestovný ruch v dnešnej podobe sa začal rozvíjať už v období starého Ríma, kedy dochádzalo k prvotným výstavbám kúpeľov, hostincov a iných zariadení slúžiacich cestujúcim. Rimania už v tomto období využívali možnosť strávenia letných pobytov mimo mesta. Dlhodobo bol nosným produktom cestovného ruchu obchod, ktorý sa spájal s čoraz častejšími impulzmi cestovať na dlhšie a dlhšie vzdialenosti. So znakmi rekreačného cestovného ruchu sa stretávame v stredoveku výhradne u šľachty, ktorá však na ubytovanie používala svoje vlastné sídla. (Borovský, 2008, str.9)

1.1 Definícia cestovného ruchu

Jednu z prvých definícií cestovného ruchu formuloval rakúsky ekonóm Schullard, podľa ktorého predstavuje cestovný ruch súhrn operácií prevažne ekonomickej povahy, ktoré sa priamo vzťahujú na vstup, pobyt a pohyb cudzincov mimo alebo vnútri určitej krajiny, mesta alebo regiónu. Podľa Hunzikera a Krapfa, ktorí zdôrazňujú hlavne technické aspekty cestovného ruchu, je cestovný ruch súhrn vzťahov a fenoménov, ktorý vzniká pri cestovaní a pobyte cudzincov, ktorí svoj pobyt neodôvodňujú vytváraním stáleho bydliska ani žiadnymi zárobkovými aktivitami. (Novacká, 1999, s.253) Ďalšími, ktorí sa snažili o vymedzenie pojmu cestovný ruch bol aj Talian Troisi, ktorý charakterizuje označenie cestovný ruch ako občasnú prepravu osôb, ktorá vznikla z dôvodu potreby odpočinku, liečenia, duchovných a intelektuálnych záujmov. Na Slovensku vymedzil pojem cestovný ruch Fodor, ktorý ho definoval ako oblasť, pod ktorú spadá cestovanie osôb, ktorí sa na prechodný čas vzdialia zo svojho trvalého bydliska, aby mohli na inom mieste uspokojovať svoje životné a kultúrne potreby alebo iných osobných prianí rôznych druhov, pričom vystupujú ako spotrebitelia hospodárskych a kultúrnych statkov. (Gúčík, 2010, s.12-13)

Všetky vyššie uvedené definície sú vyjadrením obsahu toho istého javu vo formálne inom prevedení. Cestovný ruch je teda celok vzťahov a javov, ktoré vychádzajú z cestovania alebo pobytu osôb, kedy miesto pobytu nie je hlavným ani trvalým miestom bývania a zamestnania. Jeho podstatou je dočasná zmena pobytu účastníka cestovného ruchu v inom prostredí. Už zo samotnej rôznorodosti a množstva existujúcich definícií vyplýva, že cestovný ruch má multidisciplinárny charakter.

Svetová zdravotnícka organizácia charakterizuje cestovný ruch ako činnosť osoby cestujúcej vo voľnom čase na prechodnú dobu do miest mimo trvalého bydliska, a to za iným účelom, ako je zárobková činnosť v navštívenom mieste.(Drobná a Morávková, 2010,str.9)

1.2 Subjekt, objekt a produkt cestovného ruchu

Cestovný ruch je otvorený a dynamicky sa vyvíjajúci systém, ktoré je tvorený dvoma podsystémami – objekt a subjekt. Subjekt CR je zvyčajne návštevník CR, ktorý reprezentuje dopyt po cestovnom ruchu a vystupuje ako spotrebiteľ cestovného ruchu. Objekt CR je nositeľom ponuky produktu, ktorý je spotrebovaný.(Gúčík,2010,str.39 - 40) Produkt CR tvorí jednu zo zložiek marketingového mixu a predstavuje prepojenie objektu a subjektu CR, možno konštatovať, že vytvára symbiózu medzi využitím materiálnych a nemateriálnych zdrojov (objektu CR) s cieľom uspokojiť potreby a požiadavky účastníkov CR (subjektov CR). (Michalová,1999,s.332)

1.2.1 Subjekt cestovného ruchu

Subjektom CR sú všetky osoby, ktoré sú vzdialené od trvalého bydliska menej ako jeden rok , a ktoré počas tejto doby spotrebovávajú peniaze bez toho, aby vykonávali zárobkovú činnosť. (Gúčík,2010,str.41) Hlavným subjektov CR je účastník cestovného ruchu, ktorý vystupuje ako spotrebiteľ cestovného ruchu. Podľa odporúčaní Štatistickej komisie Organizácie spojených národov a Svetovej organizácie cestovného ruchu rozlišujeme účastníkov cestovného ruchu podľa dĺžky pobytu, podľa krajiny pôvodu a podľa dôvodu účasti na cestovnom ruchu.(Michalová,1999,s.262) Základný prehľad účastníkov CR môžeme sledovať v tabuľke.(Tab. 1)

Tab. 1. *Klasifikácia účastníkov CR* (Zdroj: vlastné spracovanie)

Klasifikácia účastníkov CR	
Podľa dĺžky pobytu	<ul style="list-style-type: none"> • Výletník • Turista
Podľa krajiny pôvodu	<ul style="list-style-type: none"> • Domáci turista • Medzinárodný turista
Podľa dôvodu účasti na CR	<ul style="list-style-type: none"> • Dovolenkári • Služobne cestujúci

1.2.2 Objekt cestovného ruchu

Objektom cestovného ruchu je všetko, kvôli čomu dochádza ku zmene cieľa a miesta pobytu – príroda, hospodárstvo, spoločnosť, kultúra. (Gúčík, 2010, str. 44) Objekt cestovného ruchu predstavuje podsystem CR, patria sem cieľové miesta, kde vyvíjajú činnosť podniky a inštitúcie cestovného ruchu, ktoré produkujú statky CR ako predmet ponuky na vyhovenie požiadavkám dopytu návštevníkov. (Gúčík, 2006, s. 115)

1.2.3 Produkt cestovného ruchu

Produkt cestovného ruchu predstavuje výstupy cestovného ruchu, ktoré sú definované ako súhrn všetkých ponúk súkromného a verejného subjektu podnikajúceho v cestovnom ruchu alebo ktorý cestovný ruch koordinuje. (Zelenka a Pásková, 2012, s. 442) Podľa CzechTurism je turistický produkt presne určený balíček služieb determinovaný pre konzumáciu konečným spotrebiteľom a distribuovaný prostredníctvom organizovaného predaja v systéme cestovných kancelárií. (Ryglová, Burian, Vajčnerová, 2011, s. 111) Podľa Novackej môžeme produkt cestovného ruchu hodnotiť ako symbiózu pôsobenia materiálnych a nemateriálnych zdrojov. Charakteristickými požiadavkami, ktoré musí produkt cestovného ruchu spĺňať sú atraktivnosť a prístupnosť, ďalej musí poskytovať možnosti na uspokojovanie potrieb a požiadaviek účastníkov cestovného ruchu, disponovať pozitívnym image a byť ocenený cenou, ktorú účastník CR ochotný zaplatiť. (Michalová, 1999, s. 332-333)

2 ČINITELE OVPLYVŇUJÚCE ROZVOJ CESTOVNÉHO RUCHU

Jedna z charakteristík cestovného ruchu zobrazuje CR ako otvorený systém a zdôrazňuje významný vplyv vonkajšieho prostredia na jeho štruktúru a vývoj. Ide o nadradené systémy, ktoré nemajú k cestovnému ruchu výlučný vzťah, ale v odlišnej miere ovplyvňujú dopyt a ponuku. Tieto systémy sú navzájom prepojené, vyvíjajú sa a tým výrazne ovplyvňujú cestovný ruch danej lokality.(Gúčík,2010,s.46)

Faktory, ktoré ovplyvňujú rozvoj cestovného ruchu je možno rozdeliť do troch skupín : lokalizačné, realizačné a selektívne. Lokalizačné faktory tvoria základňu spoločenskej a prírodnej atraktivity krajiny, o ktorej využití rozhodujú realizačné a selektívne faktory. Keďže cestovný ruch predstavuje predovšetkým, vplyv už spomínaných faktorov je potrebné ich dávať do pomeru a posudzovať pragmaticky z pohľadu obchodnej úspešnosti analyzovaného územia.(Ryglová, Burian a Vajčnerová,2011,s.34)

2.1 Lokalizačné faktory

Lokalizačné predpoklady pre rozvoj cestovného ruchu rozhodujú o funkčnom využití konkrétnych oblastí pre cestovný ruch z hľadiska ich prírodných možností, charakteru a kvality spoločenských podmienok a atraktivity.(Ryglová,2009,s.28) Predstavujú faktory, ktoré sú dané územím a sú takmer nemenné. Z pohľadu cestovateľa charakterizujeme lokalizačné faktory ako „to, čo sa musí vidieť“.(Ryglová, Burian a Vajčnerová,2011,s.34)

2.1.1 Prírodné podmienky

Z hľadiska prírodných podmienok sú pre cestovateľov najatraktívnejšie miesta s príjemnou klímou, neobvyklým terénom, podmaňujúcou scenériou a exotickou faunou a flórou. Vyhľadávané sú preto predovšetkým horské a prímorské oblasti s geologickými zvláštnosťami a s dobrými hydrologickými pomermi. Špeciálnu kategóriu predstavuje estetická dispozícia krajiny, ktorej pôvab, šarm a krása je vnímaná zrakom cestovateľa a je nevyhnutnou zložkou cestovného ruchu, ktorý sa zameriava na pohľadové vnemy ako je napr. pešia turistika, cykloturistika.(Ryglová, Burian a Vajčnerová,2011,s.34)

2.1.2 Spoločenské atraktivity

Medzi najlákavejšie spoločenské atraktivity patria hlavne pamiatky, nielen historické, ale aj technické. Kľúčový význam majú najcennejšie a najznámejšie pamiatky, ostatné zastávajú pozíciu doplnujúcej atraktivity. Najvyššie postavené sú zapísané do Svetového

zoznamu kultúrneho dedičstva UNESCO a rovnako aj národné pamiatky. Pre cestovný ruch sú rovnako prítlačlivé rôzne udalosti, zvyky a slávnosti často späté s gastronómiou. Množstvo spoločenských atraktivít úzko súvisí s hustotou osídlenia daného územia. Čím je daná lokalita hustejšie osídlená, tým je bohatšia na rôzne spoločenské atraktivity, ktoré sa stávajú lákavými objektmi cestovného ruchu. (Ryglová, Burian a Vajčnerová,2011,s.35)

2.2 Realizačné faktory

Realizačné predpoklady umožňujú cestovateľovi vybranú oblasť dosiahnuť a využiť. Pre plnohodnotné využitie potenciálu územia je dôležité ponúknuť dostatočnú kapacitu služieb so zodpovedajúcou ponukou služieb na určitej kvalite, na základe čoho je možné vytvoriť turistické produkty. Na základe zhotovenia turistických produktov je možné územie ponúkať na trhu. Dôležité je dlhodobo udržať vysokú kvalitu ponúkaných služieb a uspokojujúcu kapacitu, ktorá vedie k dlhodobému udržaniu ekonomického prínosu cestovného ruchu. (Ryglová, Burian a Vajčnerová,2011,s.34)

Z hľadiska realizačných faktorov sa budeme venovať doprave a infraštruktúre služieb, ktoré do tejto skupiny činiteľov ovplyvňujúcich rozvoj CR patria.

2.2.1 Doprava

Doprava predstavuje jeden z najzásadnejších činiteľov ovplyvňujúcich cestovný ruch a jeho rozvoj. Jej jednoduchosť, bezpečnosť, rýchlosť, pohodlnosť a cena nekompromisne pôsobia na správanie účastníka cestovného ruchu z toho dôvodu je nevyhnutné analyzovať dopravnú vybavenosť jednotlivých regiónov z pohľadu cieľových skupín a možnosti uspokojovať ich záujmy. Dôležitú úlohu v doprave zastupuje rozmiestnenie diaľnic na území a ich prepojenosť s diaľničnými sieťami okolitých krajín čo na jednej strane zabezpečuje plynulosť premávky a väčší komfort cestovania, ale aj vyššie náklady spojené s poplatkami za používanie diaľnic a tiež možnosť vzniku zápch počas hlavnej turistickej sezóny, z dôvodu migrácie veľkého počtu obyvateľstva. Turisticky zaujímavé miesta, ktoré sa nachádzajú v blízkosti diaľnic, teda sú ľahko prístupné a často krát atraktívnejšie pre turistov. Pre cestovanie je možné okrem motorového vozidla využiť aj iné typy dopravy ako napríklad vlaky či autobusy, preto je dôležité strategické umiestnenie vlakových a autobusových staníc medzinárodných spojov v navštevovanom území. Dopravná dostupnosť atraktívnych miest vyvoláva dopyt, ktorý podnecuje rozvoj infraštruktúry a služieb v cieľovej oblasti.(Ryglová, Burian a Vajčnerová,2011,s.36)

2.2.2 Infraštruktúra služieb

Infraštruktúra služieb zahŕňa hlavne prepravné služby, ubytovacie služby a stravovacie služby, ktoré môžeme súhrne nazvať ako supraštruktúru územia. Infraštruktúru služieb hodnotíme z viacerých pohľadov. Z pohľadu projektového manažera regiónu ide predovšetkým o zostavovanie profesionálnych turistických produktov alebo navrhovanie navigačných systémov. Pre podnikateľa je dôležité poznať konkurenciu pre možnosť navrhnuť doposiaľ neexistujúce služby na trhu. V neposlednom rade je dôležité skúmanie návštevnosti, čo umožňuje odhadnúť súčasné postavenie regiónu a jeho prípadné budúce trendy. Skúmanie návštevnosti tiež pomáha odhadnúť budúcu úspešnosť podnikateľského zámeru hlavne v prípade stavebnej investície. (Ryglová, Burian a Vajčnerová, 2011, s. 37) Vo všeobecnosti tvorí supraštruktúra územia jeden z veľmi markantných faktorov rozvoja CR v kraji alebo regiónu, jej prepracovanosťou a úrovňou si poskytovatelia služieb CR dokážu prilákať nielen domácu, ale aj zahraničnú klientelu, ktorá tvorí najhlavnejšiu časť pri získavaní tržieb a jej nároky sú rovnako vyššie ako tie od domácich turistov.

2.3 Selektívne faktory

Selektívne faktory nazývame aj stimulačné, pretože stimulujú vznik a rozvoj cestovného ruchu vo funkcii dopytu a môžu byť rovnako označené ako faktory povahy. (Ryglová, 2009, s. 26) Medzi tieto faktory patria napr. úroveň riadenia destinácií, úroveň spolupráce medzi jednotlivými subjektmi alebo vnímanie dôležitosti politiky cestovného ruchu, od ktorej sa odvíja úroveň verejnej podpory cestovného ruchu vymenované selektívne faktory spoločne tvoria *objektívne stimulačné faktory*. Naopak medzi *subjektívne stimulačné faktory* patria psychologické a marketingové faktory ako sú postavenie hodnotenia územia v konkurencii, obraz vybratého územia v očiach cieľových skupín a schopnosť naplniť ich prania. (Ryglová, Burian a Vajčnerová, 2011, s. 37)

2.3.1 Objektívne stimulačné faktory

Základnú podmienku rozvoja CR predstavujú mierové podmienky života. Okrem tejto najzákladnejšej podmienky existuje množstvo ďalších faktorov, ktoré pôsobia na cestovný ruch. (Ryglová, 2009, s. 26) Medzi objektívne stimulačné faktory môžeme zaradiť napr. politické, ekonomické, demografické alebo ekologické faktory.

2.3.1.1 Politické faktory

Cestovný ruch závisí od vládnej politiky štátu a konkrétneho spoločenského zriadenia, v ktorom sa vyvíja cestovný ruch. Všeobecne platí, že v ekonomicky stabilných vyspelých krajinách sa ekonomický ruch stal významným hospodársky-politickým činiteľom a predstavuje nositeľa politiky cestovného ruchu.(Gúčík,2010,s.46) Príkladom takejto krajiny, kde vďaka stabilizovanému politickému prostrediu dochádza k intenzívnejšiemu rozvoju cestovného ruchu je Chorvátsko.(Ryglová, Burian a Vajčnerová,2011,s.38) Na druhej strane stoja krajiny, ktorých politická situácia nie je natoľko stabilná, aby umožňovala rozvoj cestovného ruchu. Predovšetkým už prebiehajúce alebo hroziace vojnové konflikty znemožňujú účasť na cestovnom ruchu nielen domácemu obyvateľstvu, ale odrádzajú aj zahraničnú klientelu.(Gúčík,2010,s.47) Na regionálnej úrovni je dôležitá miestna politika z dôvodu dlhodobej a systematickej finančnej podpory miestneho cestovného ruchu. (Ryglová, Burian a Vajčnerová,2011,s.38)

2.3.1.2 Ekonomické faktory

Vplyv ekonomického prostredia na rozvoj CR je jednoznačný a úzko súvisí s vládnu politiku krajiny. Jedná sa hlavne o ekonomický rast, rozdeľovanie bohatstva spoločnosti, úroveň miezd, mieru inflácie a ďalšie. Vplyv uvedených faktorov môže byť nielen pozitívny, ale aj negatívny. Rozhodujúci je ekonomický rast, ktorý sa prejavuje v raste HDP a tým ovplyvňuje celkový objem investícií a výdavkov vynaložených na cestovný ruch. O pozitívnom vplyve hovoríme v prípade, že výdavky na CR rastú rýchlejšie ako HDP. Negatívny vplyv na cestovný ruch reprezentuje hospodárska kríza a recesia, ktorá je často krát sprevádzaná zvýšenou nezamestnanosťou a zmrazením miezd. (Hesková,2006,s.16)

2.3.1.3 Demografické faktory

Medzi demografické faktory CR patria napr. počet obyvateľov destinácie, ich ekonomická aktivita alebo mobilita. Ľudský faktor vystupuje v tomto prípade nielen ako pracovná sila (poskytovateľ služieb CR), ale rovnako aj ako účastník cestovného ruchu. Rozvoj cestovného ruchu v poslednom období ovplyvňuje zvyšujúca sa úroveň životnej úrovne potencionálnych cestovateľov, ktorí spravidla vyhľadávajú drahšie miesta a cestujú spravidla viackrát do roka. (Ryglová, Burian a Vajčnerová,2011,s.38)

2.3.1.4 Materiálně – technické faktory

Do tejto kategórie patrí rozvoj technológií, rezervačné systémy, úroveň dopravy, ubytovanie, stravovanie, obchody, športové aktivity a doplnkové služby ako napríklad zmenárne.(Ryglová,2009,s.27) Všetky vymenované faktory úzko ovplyvňujú správanie návštevníka, ktorý preferuje služby na čo najvyššej technickej úrovni pre zjednodušenie jeho pobytu.

2.3.2 Subjektívne stimulačné faktory

Do tejto skupiny faktorov ovplyvňujúcich rozvoj cestovného ruchu patria predovšetkým psychologické faktory, ktoré súvisia so spotrebiteľským správaním, ktoré je ovplyvnené motiváciou, vnímaním, postojom a učením sa. Znalosť týchto štyroch základných faktorov umožňuje efektívnejšie vytváranie marketingu.(Ryglová,2009,s.27-28) Veľkú úlohu zastáva reklama, propagácia, skúsenosť, módnosť a tiež aj renomé destinácie. Čím viac možností a rozmanitosti majú hostia na výber, tým atraktívnejšia je pre nich daná ponuka. Prakticky to znamená, že návštevník preferuje ponuku, ktorá disponuje širokou ponukou služieb, ktoré sú prispôsobené cieľovým skupinám zákazníkov.(Ryglová, Burian a Vajčnerová,2011,s.39)

2.4 Význam cestovného ruchu v regióne

Cestovný ruch vystupuje ako súbor aktivít, ktoré pri svojom fungovaní využívajú prírodné aj infraštruktúrne zdroje územia a tým priamo alebo nepriamo pôsobia na všetky oblasti života v regióne. Medzi hlavné oblasti regiónu úzko späté s cestovným ruchom patrí zamestnanosť domáceho obyvateľstva v cestovnom ruchu a v dodávateľských a spolupracujúcich odvetviach, príjmy obyvateľstva v dôsledku rozvoja podnikateľských aktivít v cestovnom ruchu a rovnako aj využívanie infraštruktúry a ďalších aktivít súvisiacich s cestovným ruchom vybraného územia.

Cestovný ruch pôsobí ako činiteľ platobnej bilancie krajiny, má vplyv na tvorbu hrubého domáceho produktu v území. V súvislosti s cestovným ruchom sa osobite sleduje podiel cestovného ruchu na maloobchodnom obrate, podiel zahraničného aktívneho cestovného ruchu na exporte. Ďalšími oblastami ovplyvnenými CR je rozvoj malého a stredného podnikania, vďaka ktorému dochádza k rozvoju ekonomicky slabších regiónov. Okrem spomínaných ekonomických dopadov CR na vybrané územie, je treba vyzdvihnúť aj kultúrny a sociálny efekt CR v regióne. (Ševčík, © 2010)

3 ZDRAVOTNÝ CESTOVNÝ RUCH, KÚPEĽNÝ CESTOVNÝ RUCH A WELLNESS

Zaujímavý prieskum, vytvorila skupina odborníkov z oblasti cestovného ruchu, ktorý ukazuje rôzne pohľady vnímania zdravotného cestovného ruchu, kúpeľníctva a wellness. V prieskume boli respondenti požiadaní, aby odpovedali na otvorené otázky a poskytli svoje definície zdravotného CR, kúpeľného CR a wellness. Pozoruhodné je, že zhruba 25% opýtaných na otázku neodpovedalo, alebo odpovedalo : neviem, alebo že tieto slovné pomenovania neboli determinované v ich zemi. Tieto údaje ukazujú, aký vysoký zmätok v týchto pomenovaniach vládne medzi ľuďmi. Po zozbieraní a analýze poskytnutých dát, odborníci vyhodnotili definície, ktoré vznikli spojením slov najviac priradovaných k danému druhu cestovného ruchu. Podľa opýtaných wellness predstavuje súbor slov : zdravie, kúpele, služby, cestovanie, relaxácia a ošetrovanie. Charakteristika kúpeľného CR podľa respondentov sa takmer zhodovala s definíciou wellness CR. Napriek neznalosti rozdielu medzi kúpeľným cestovným ruchom a wellness, približne 95% ľudí si uvedomuje veľký rozdiel medzi wellness turistami a kúpeľnými turistami, obe tieto kategórie podľa nich predstavujú rozličný segment na trhu a ich záujmy sú rozličné. (Ellis,2011)

Zatiaľ čo sa jednotliví autori a odborníci z oblasti CR nezhodujú v jeho klasifikácii na formy a druhy, ich názory sa stretávajú pri tvrdení, že zdravotný cestovný ruch predstavuje pomyselnú základňu pre kúpeľný cestovný ruch, z ktorého sa postupom času vyvinul novodobý trend nazývaný wellness. Obsahom tejto kapitoly budú základné pojmy z oblasti zdravotného cestovného ruchu, ktorý sa delí na čiastkové formy CR, medzi ktoré patrí aj kúpeľný cestovný ruch a jeho nová vetva wellness cestovný ruch

3.1 Zdravotný cestovný ruch

Vznik zdravotného CR predstavuje reakciu na rast zdravotného uvedomenia sa ľudí a ich snahu preventívne bojovať proti nepriaznivým následkom ich vysokého pracovného nasadenia, ktoré sa najčastejšie odzrkadľuje na zdravotnom stave človeka. (Hesková,2006,s.25) Zdravotný cestovný ruch predstavuje širší pojem, ktorý v sebe zahrňuje kúpeľný cestovný ruch a wellness. Zdravotný CR nevyužíva len prírodné liečivé zdroje a ich dlhodobú pôsobnosť na ľudský organizmus, ale venuje sa aj športovému vyžitiu človeka a jeho rekreácii ako takej. (Ryglová,2009,s.143) Preferencia tohto druhu CR rastie z dôvodu potreby rýchlej a účinnej regenerácie organizmu manažérov a iných

pracovníkov na vedúcich pozíciách, ktorých pracovný rytmus si vyžaduje vždy plnohodnotné nasadenie a vytrvalosť. Produkty zdravotného CR ponúkajú nielen kúpele, ale v dnešnej dobe so stúpajúcou tendenciou aj rôzne hotelové zariadenia. (Hesková,2006,s.25)

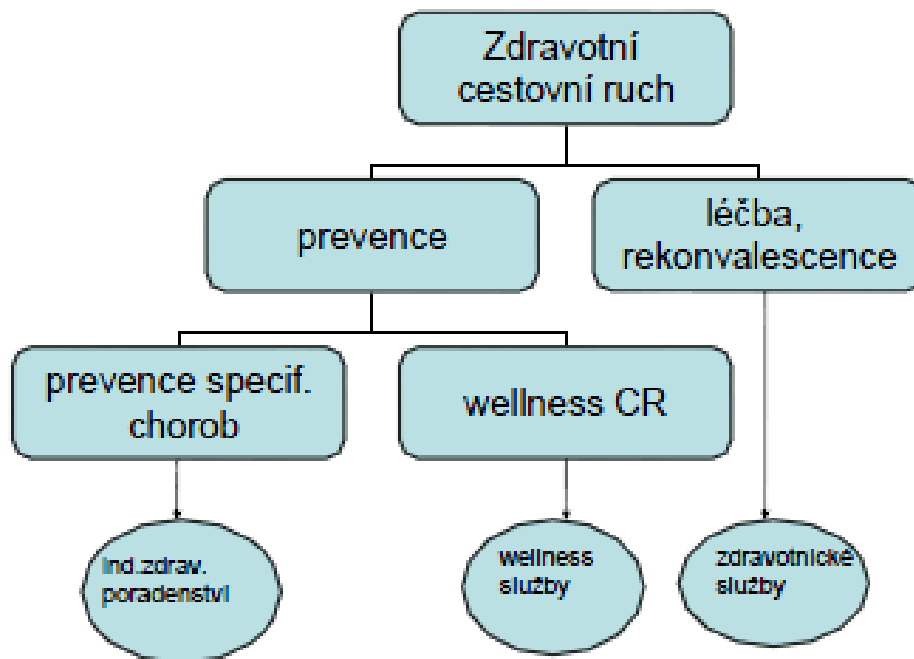
3.2 Kúpeľný cestovný ruch a wellness

Wellness a kúpeľný cestovný ruch spoločne radíme pod zdravotný cestovný ruch.

Kúpeľný cestovný ruch alebo *spa tourism* podľa autorky Heskovej zahrňuje zdravotno-preventívne a liečebné činnosti pod dohľadom odborníka. Podmienkou jeho vzniku je existencia prírodného liečivého zdroja, ktorý ovplyvňuje zameranie kúpeľnej liečby. Kúpeľná liečba predstavuje produkt kúpeľného CR a v súčasnosti sa kombinuje s medikamentóznou liečbou, diétnym stravovaním a psychofyzikálnou rehabilitáciou. Pomocou kúpeľnej liečby sledujeme prevenciu proti chorobám, zlepšenie zdravotného stavu obyvateľstva a tým aj znižovanie práceneschopnosti obyvateľstva. (Hesková,2006,s.25) Kúpeľný CR sa tradične zameriava na liečenie, rekonvalescenciu alebo rehabilitáciu, no v posledných rokoch rastie jeho význam ako prostriedku relaxácie a odpočinku. Autorka Ryglová definovala moderný kúpeľný CR pomocou 6R:

- Liečenie (remedy)
- Rehabilitácia (rehabilitation)
- Obnova (revitalization)
- Odpočinok (relax)
- Uvoľnenie (reflex)
- Potešenie (rejoice) (Ryglová, Burian a Vajčnerová,2011,s.194)

Wellness sa od kúpeľného cestovného ruchu líši predovšetkým svojimi preventívnymi účinkami na organizmus. Je často spájaný aj s inými formami cestovného ruchu ako napríklad s kongresovým cestovným ruchom. Wellness hotely bývajú často vyhľadávané bussinessmanmi, ktorí sa chcú po náročných rokovaníach a konferenciách odreagovať. Firmy si zas volia hotely poskytujúce wellness ako miesta pre svoje teambuildingové aktivity alebo ako odmeny pre najúspešnejších zamestnancov. Wellness cestovný ruch radíme medzi krátkodobé formy cestovného ruchu s priemernou dĺžkou pobytu od dvoch do šiestich dní.

Obr. 1. Zaradenie wellness CR v zdravotnom cestovnom ruchu (Zdroj: Poděbradský, 2008, s. 106)

3.3 Wellness ako nový trend

Slovo wellness v posledných dňoch počuť z každej strany. Hotely medzi sebou súperia, ktorý poskytne lepšie wellness služby a na uliciach nás zastavujú páni, ktorí nám rozprávajú o wellness ako o novom životnom štýle. Táto kapitola vysvetlí počiatky wellness, jeho podstatu a fungovanie a ďalej sa zameria na prepojenosť wellness s cestovným ruchom.

Samotný trend wellness sa začal vo svete rozvíjať z dôvodu stále zväčšujúceho sa výskytu civilizačných ochorení. Na začiatku kapitoly je vhodné uviesť vyjadrenie doktorky Dr. Ľudmily Vacek, PhD., ktorá sa problematike wellness venuje už mnoho rokov. Tvrdí, že hoci ide o mladé odvetvie služieb, vyvíja sa veľmi dynamicky a najmä globálne. Ďalej deklaruje, že wellness už nie je len primárnym produktom, ale často dopĺňa denné aktivity v rámci liečebných pobytov alebo pobytov pri mori a na horách. (Partmanová, 2012, s. 112)

3.3.1 Pojem wellness

Samotný umelý výraz wellness vznikol spojením slov wellbeing, ktorý označuje pohodu, blahobyt alebo liečivý prameň a názvu hnutia fitness. Už v roku 1948 bol tento pojem

zaradený Svetovou zdravotníckou organizáciou medzi jej oficiálne pojmy. (Urbanová, 2010) Vo väčšine krajín nevznikol doslovný preklad slova wellness do ich rodného jazyka, príkladom je Slovensko aj Česká republika, ktoré prijali tento anglický výraz ako medzinárodný a používajú ho v hovorovej reči, v tomto prípade niektorí prekladajú wellness ako zdravie. Výnimku tvoria krajiny, ktorých jazyk je diametrálne odlišný od angličtiny alebo krajiny, ktoré si vplyvom svojej vysokej protekcie materinského jazyka vytvorili svoje vlastné pomenovania slova wellness. (Puczko a Smith,2009,s.5) Príkladom krajín protežujúcich svoj jazyk je Francúzsko, ktoré používa pre označenie wellness výraz *bien être* a Taliansko, kde wellness označujú ako *ben essere*, obe tieto pomenovania znamenajú cítiť sa dobre. (Cathala,2007,s.14)

V dnešnej dobe neexistuje jednotné a jednoznačné vysvetlenie pojmu wellness. Americký Národný wellness inštitút označuje wellness ako aktívny proces oboznamovania a rozhodovania sa, ktorý vedie k úspešnej evidencii. (Eliašová,2009s.169) Ďalší sa na wellness pozerajú ako na široké spektrum, ktoré tvoria úzko späté a na seba naväzujúce činnosti, ktoré zamestnáva priemysel potravinársky, textilný, chemický, plastických chirurgov a ktoré podporuje rozvoj cestovného ruchu.(Urbanová,2010) Najčastejšie je však možné sa stretnúť s definíciou wellness, ktorá hovorí o stave prijatia alebo o celkovej spokojnosti a vyrovnanosti so súčasným stavom našej osoby. Podľa portálu *wellness.sk* je možné wellness opísať ako pozitívny stav celkového zdravia jedinca, ktorý je vyjadrený pocitom pohody a úrovne kvality života. Wellness predstavuje nový životný štýl, ktorý má za cieľ dosiahnuť radosť zo života prostredníctvom neustáleho zvyšovania spokojnosti s vlastnou existenciou.(wellness,© 2011-2014) Wellness sa natoľko dostal pod kožu obyvateľstva, že často krát dochádza z ich strany k nákupu wellness služieb a wellness produktov bez toho, aby vôbec vedeli, čo wellness reprezentuje. Na druhej strane sa stretávame aj s nepochopením princípu wellness zo strany poskytovateľov služieb ako príklad slúžia rakúski poskytovatelia, ktorí sa snažili v 90tich rokoch rozbehnúť biznis s wellness. Napriek vysokej vybavenosti ich hotelov moderným fitnes a priestraným bazénom sa však stretli s nepochopením a nedôverou zo strany návštevníkov. Vysoká návštevnosť ich hotelov nezabraňovala veľkej miere fluktuácie klientov, ktorí sa do hotelov nevracali. Z tohto dôvodu boli hotelieri nútení v spolupráci s odbornou firmou zorganizovať prieskum medzi návštevníkmi. Výsledky prieskumu boli pre poskytovateľov wellness služieb závažujúce. Ako hlavný dôvod, prečo sa klienti nevracajú do hotelov označili skutočnosť, že wellness hotely, ktoré nesú v svojom mene wellness sa nie vždy

správajú podľa princípov wellness a klienti sa necítia dobre v týchto hoteloch. Preto bolo nutné si od začiatku uvedomiť a osvojiť základné princípy a pravidlá wellness a predat tieto poznatky zamestnancom. Rakúskym hotelierom sa vďaka spätnej väzbe od nespokojných turistov podarilo dostať wellness na vysokú úroveň, ktorá ženie ekonomiku štátu vpred. (Urbanová,2010) Tento praktický príklad z Rakúska deklaruje dôležitosť správneho prekladu a pochopenia slova wellness a jeho správnu aplikáciu do ponuky služieb cestovného ruchu. Vďaka vytvoreniu správneho wellness prostredia pre návštevníkov a navodeniu správnej atmosféry wellness zariadenia dochádza k prilákaniu klientely a zvyšovaniu dobrého image hotela, na druhej strane pri nesprávnom poňatí fenoménu wellness dochádza k rozšíreniu zlého mena hotela a k negatívnej propagácii, ktorá sa odzrkadľuje na poklese tržieb a prechode klientov ku konkurencii.

3.3.2 História a pôvod wellness

Aj keď sa takmer vo všetkých knižných publikáciách a internetových zdrojoch stretávame s označením wellness ako trend 20. alebo 21. storočia skutočne tomu tak nie je. Existuje viacero výkladov, ktoré nám definujú vznik celkového konceptu wellness. Jeho začiatky súvisia so vznikom kúpeľníctva a princípy siahajú až do praveku. (Poděbradský,2008,s.9) Základy wellness pochádzajú z celého sveta, aj keď zatiaľ nešlo o priame pomenovanie týchto činností slovom wellness, ale samotné praktiky obyvateľstva tomu nasvedčovali. Príkladom je stará India, kde sa upevňovalo zdravie pomocou jogy, v starom Egypte Egypťanky používali na svoju pleť oslie mlieko, ale aj iné kozmetické výrobky a v starom Grécku bola kultúra tela jednou z tých z najdôležitejších. (Urbanová,2010)

Historicky sa kúpeľníctvo a wellness vyvíjali spoločne. K ich rozlíšeniu dochádzalo až v 20. storočí, kedy začali byť wellness služby poskytované aj mimo kúpele a kúpeľne prevádzky. (Poděbradský,2008,s.9) Vývoj wellness ako samostatného druhu cestovného ruchu datujeme od 60tich rokov 20. storočia. Významným krokom pre rozvoj a definíciu wellness bolo v roku 1961 publikovanie knihy s názvom „High Level Wellness“ amerického lekára Halberta L. Dunna. Autor v knihe vychádzal zo svojich 13 prednášok, na ktorých postupne predstavil a vysvetlil svoje myšlienky a názory na zdravý životný štýl, ktorý pomenoval práve slovom wellness. Podľa Dunna je wellness spôsob života orientovaný na dosiahnutie fyzickej a psychickej pohody.(Poděbradský,2008,s.14) Z jeho teórie vyšla v 80tich rokoch myšlienka vzniku National Wellness Institute, ktorý sa zameriaval na podporu zdravého spôsobu života, ponúkal informácie pre verejnosť

a služby, ktoré podporovali informovanosť pracovníkov v oblasti wellness.(Cathala,2007,s.14)

Koncom 20. storočia vstúpila do povedomia obyvateľstva pohoda, starostlivosť o telo a krása a stali sa trendom posledných rokov. Wellness predstavuje pre hotely ekonomicky zaujímavý koncept, ktorý bol však dlho vnímaný ako rozmach alebo módný výstrelok bohatejšej vrstvy obyvateľstva. Po čase sa však stal dlhodobým trendom, dokonca až spôsobom života. Autorka Hesková charakterizuje wellness ako zdravie v najprirodzenejšej podobe, ktoré uspokojuje telo procedúrami, ktoré využívajú miestne liečivé byliny, morské riasy a uvoľní psychiku mentálnymi cvičeniami alebo inými mentálnymi cvičeniami. (Hesková,2006,s.25).

3.3.3 Súčasný stav wellness

V dnešnej dobe dochádza k veľkému rozmachu wellness, ktorý ponúkajú nielen kúpele alebo liečebné inštitúcie, ale aj hotely, ktoré sa snažia medzi sebou súperiť s ponukami rôznych wellness balíčkov pre dvoch alebo pre rodiny, ktoré sú zvyčajne určené na víkendy. Je treba podotknúť, že wellness ako taký patrí do oblasti rekreácie a športových aktivít, preto si nevyžaduje žiadnu zložitú vstupnú lekársku prehliadku pred jeho absolvovaním ako v prípade liečebného pobytu, kde je táto prehliadka nevyhnutná. Pred absolvovaním wellness programu postačí krátka konzultácia s praktickým lekárom alebo svoj subjektívny postoj voči svojmu vlastnému zdraviu, kedy je potreba uvedomiť si možnosti seba samého a nepodhodnocovať sa alebo naopak nepreceňovať svoje schopnosti. V súčasnej dobe je ponuka wellness produktov a výhodných wellness balíčkov taká rozmanitá, že každý záujemca o wellness služby si určite vyberie, to čo mu najviac vyhovuje. Ponuka wellness služieb zahŕňa rôzne možnosti pohybových aktivít, vodných atrakcií, relaxačných a regeneračných masáží, kozmetiky, spôsobov formovania tela, starostlivosť o telo (manikúra, pedikúra), ale aj širokú ponuku stravovania a iného sprievodného programu. (Poděbradský2008,s.107-110) Wellness balíčky sú súčasťou ponuky všetkých zľavových portálov, ktoré ponúkajú pobyty prevažne na predĺžené víkendy ale aj počas týždňa pre dvojice, seniorov alebo rodiny.

Wellness v dnešnej dobe výrazne zasahuje do mnohých sfér spoločnosti, stala sa hybným motorom ekonomiky štátu. Výdaje naň vynaložené a s ním spojené tvoria súčasť hrubého domáceho produktu a prispievajú k prebytkovej platobnej bilancii štátu. Samotný rozvoj

wellness v jednotlivých regiónoch podporuje investičnú činnosť oblasti a znižuje nezamestnanosť.

Wellness sa dá chápať dvoma spôsobmi, ako súčasť života a nový životný štýl, ktorý sa rozvíja hlavne pomocou wellness centier, ktoré sa zaoberajú hlavne úpravou stravy, zvýšením pohybovej aktivity jedinca a úprave jeho telesnej váhy a na druhej strane sa wellness stal súčasťou cestovného ruchu, kde vstupuje ako hybná páka ekonomiky. V nasledujúcich kapitolách sa budeme zaoberať práve wellnessom ako súčasťou cestovného ruchu, ktorý sa v súčasnej dobe najviac rozvíja v rámci kúpeľných alebo hotelových pobytov.

3.3.4 Wellness v cestovnom ruchu

Ako už bolo v tejto práci zmienené trendom poslednej doby sa stalo využívanie služby wellness či už ako samostatného životného štýlu alebo spôsobu oddychu v kúpeľoch alebo v hoteli. Spočiatku bol však wellness chápaný iba ako nóvum, ktoré ovplyvní dopyt na trhu iba na krátky čas a po ňom príde iná novinka, ktorá wellness nahradí. Wellness však nepatrí do skupiny novinek, ktoré na krátky moment ohúria užívateľa a neskôr prejdú do ústrania, aby nechali priestor na trhu inej invencii. Ukázalo sa, že wellness je natoľko flexibilný, že sa dokáže dokonale prispôbiť podmienkam trhu a zároveň stabilný pri zachovávaní si svojej podstaty a charakteru, preto začal predstavovať príležitosti pre podnikateľov v cestovnom ruchu. Nielen u nás, ale aj vo svete sledujeme významný nárast počtu wellness zariadení, ktoré podmieňujú vznik wellness cestovného ruchu. Významnú úlohu na konkurenčnom poli cestovného ruchu nehrajú jedinci, ktorí si wellness osvojili ako spôsob života a doslova sa vžili s jeho myšlienkami a princípmi, ale naopak ľudia, ktorí využívajú služby wellness v hoteloch alebo kúpeľných zariadeniach a ktorí sa rozhodli počas svojho pobytu spraviť niečo pre seba a svoje zdravie. Aj keď je wellness atraktívny pre všetky vekové skupiny, najpreferovanejší je medzi osobami stredného a staršieho veku. Táto skutočnosť je pre podnikateľov veľmi priaznivá vzhľadom k aktuálnemu trendu starnutia populácie.

Medzi dve hlavné vetvy wellness cestovného ruchu patria kúpeľný a hotelový wellness. Ich vznik bol podmienený adaptáciou kúpeľných zariadení na súčasný dopyt verejnosti a reakciou na ekonomický vývoj. Kúpeľné zariadenia postupne upúšťali od dotovania štátom na autonómny spôsob riadenia, Z toho dôvodu boli nútené prijímať nielen fyzicky chorých klientov, ale aj tých, ktorí hľadali regeneračné a relaxačné programy v príjemnom

prostredí. (Cathala,2007,s.15 – 16) Z tohto dôvodu vznikol kúpeľný wellness a neskôr sa z neho vyvinul hotelový wellness.

- Kúpeľný wellness

Vývoj kúpeľného cestovného ruchu súvisí primárne s miestami poskytujúcimi kúpeľnú starostlivosť. Zväčšujúca sa neochota poisťovní hradiť svojim klientom pobyt v kúpeľoch a rovnako zvyšujúca sa neochota návštevníkov stráviť v kúpeľoch množstvo času zodpovedajúceho klasickému kúpeľnému pobytu spôsobila pokles v dopyte po tradičných niekoľko týždňových kúpeľných pobytoch. Tie vystriedali prevažne kratšie niekoľko dňové wellness pobyty, ktoré si však návštevník hradí zo súkromných zdrojov. Wellness pobyty sa stávajú pre návštevníkov kúpeľov komfortnejšie aj z toho dôvodu, že si nevyžadujú návštevu lekára a jedná sa o aktívny druh dovolenky spojený s oddychom a nie o dlhodobú liečbu pod dohľadom lekára. Keďže účastník wellness cestovného ruchu vystupuje ako samoplatca svojho pobytu, vyžaduje si aj služby (ubytovanie, stravovanie) na úrovni zodpovedajúcej sume za vybraný wellness pobyt.(Poděbradský,2008,s.54-55)

- Hotelový wellness

Druhú a mladšiu vetvu wellness cestovného ruchu reprezentuje hotelový wellness, ktorý predstavuje prepojenie wellness služieb s klasickými službami hotela. Hotely sa často líšia v ponúkanom rozsahu wellness služieb. Niektoré napriek tomu, že služby wellness ponúkajú slúžia ako doplnková služba k ubytovaniu a dôvod navštíviť daný hotel je mnohokrát iný. Wellness služby vystupujú iba ako doplnková služba, ktorá dotvára celkový obraz a atraktivnosť hotela. Ide napríklad o kongresové hotely, ktorých prioritou je usporadúvanie konferencií pre veľké množstvo ľudí a wellness predstavuje možné rozptýlenie a odreagovanie klientov počas voľných chvíľ. Wellness hotely je označenie hotelov, ktorých celková stratégia je založená na wellness filozofii a ich dobrý image vytvára kvalitne vybudované wellness centrum vybavené športovým centrom, relaxačným centrom a v neposlednom rade aj kozmetickým salónom. Samotná existencia wellness centra priamo v hoteli zvyšuje jeho atraktivnosť a celkový obrat. Výhodou existencie wellness centra je možnosť predĺženia turistickej sezóny, keďže väčšinou je možné prevádzkovať wellness služby nezávisle od zmien počasia.(Poděbradský,2008,s.55)

3.3.5 Wellness produktové balíčky

Väčšina wellness hotelov ponúka svoje wellness služby prostredníctvom wellness produktových balíčkov = package, ktoré nemajú fyzickú podobu, ale predstavujú zmes

niekoľkých vybraných služieb sformovaných do príťažlivej a výhodnej ponuky zákazníkovi. Wellness package môže zahrňovať ubytovanie, stravu (plnú penziu, polpenziu) a ďalšie wellness služby, ktoré môžu byť rozmanité, či už ide o vstupy do vodného sveta, rôzne druhy masáže, alebo využitie služieb kozmetického salóna. Wellness balíky sú často krát pre klientov atraktívnejšie a cenovo výhodnejšie. Klient má možnosť si vybrať už vopred vytvorený wellness package alebo si vytvoriť svoj vlastný balík s jeho preferovanými službami a procedúrami. Balíky bývajú zvyčajne prispôbené záujmovým skupinám ako sú ženy, seniori, páry alebo rodiny s deťmi.

4 KONCEPCIA ROZVOJA CESTOVNÉHO RUCHU V REGIÓNE

V 21. Storočí bude pokračovať rast dopytu po cestovnom ruchu a celosvetový rozvoj CR ako v svojej publikácii uvádza autor Leslie. (Leslie, 2012,preface) Aj z tohto dôvodu je dôležité vyvinúť správnu koncepciu rozvoja CR nielen na celosvetovej, ale aj na regionálnej úrovni.

Každá koncepcia v sebe zahrňuje odporúčenia pre čo najracionálnejšie a najhospodárnejšie riešenie rozvoja cestovného ruchu na území vybraného regiónu. Rozvoj cestovného ruchu v regióne prospieva k celkovému rozvoju prislúchajúceho regiónu. Koncepcia rozvoja cestovného ruchu v regióne má charakter základných predstáv manažmentu regiónu spravujúceho rozvoj CR v regióne, ktorý vytvára základ riadenia strediska ako jednotného celku a predstavuje podmienku spoločného vystupovania strediska navonok.(Michalová,1999,s.296)

Cieľom tejto práce je vytvoriť koncepciu rozvoja vybraných regiónov využitím situačnej analýzy, ktorá je ukončená swot analýzou, teda prehľadom silných a slabých stránok, príležitostí a rizík regiónu. Výsledky swot analýzy jednotlivých regiónov budú neskôr slúžiť na zostavenie programu opatrení a aktivít na území regiónu pre zabezpečenie jeho optimálnej skladby služieb wellness cestovného ruchu.

K tvorbe koncepcie rozvoja CR dochádza z viacerých dôvodov. Jej cieľom môže byť obmedzenie alebo úplné zabránenie chybných investičných rozhodnutí samostatných podnikateľských subjektov, alebo naopak pritiaiahnutia investorov na územie regiónu, alebo tvorí podklad pre súdržné vystupovanie regiónu cestovného ruchu.(Michalová,1999,s.297)

V našom prípade bude koncepcia rozvoja CR v regióne vytvorená z dôvodu rozmiestnenia wellness cestovného ruchu do regiónov, kde je dopyt po tejto forme CR vysoký a napriek tomu tam prevádzkovatelia wellness CR chýbajú, a naopak z dôvodu vyhodnotenia regiónov s dostatočnou ponukou služieb wellness cestovného ruchu.

Nezávisle od úlohu, ktorú musí koncepcia splňovať, jej základným cieľom je dlhodobé zabezpečenie kvality života domáceho obyvateľstva a zvyšovanie životnej úrovne. Pri procese vytvárania samotnej koncepcie, pri navrhovaní aktivít a projektov a pri vytváraní záverov je preto nevyhnutné dodržiavať tento prvoradý cieľ. Ďalšou podmienkou pri vytváraní koncepcie rozvoja CR v regióne je nutnosť postupovať v súlade s pravidlami trvale udržateľného rozvoja CR, ktorý sa zakladá na zachovaní zdrojov CR pre ďalšie generácie. Ďalšou podmienkou pri tvorbe návrhu rozvoja CR vo vybranom regióne je

nevyhnutná vzájomná prepojenosť konceptu rozvoja CR na lokálnej, regionálnej a národnej úrovni. Pri tvorbe koncepcie rozvoja CR vybraného regiónu je treba brať do úvahy programy ekonomického a sociálneho rozvoja daného územia, zámery regionálneho rozvoja na štátnej úrovni a ďalšie vedľajšie aspekty, preto označujeme koncepciu rozvoja CR ako viacdimenzionálnu. (Konečná,1999,s.296)

Tendenciu rozvoja cestovného ruchu určuje podľa Konečnej celkovú filozofiu regiónu cestovného ruchu a identitu destinácie ako podklad pre indikovanie konkrétnych cieľov rozvoja CR v regióne. Cieľom vzniku koncepcie rozvoja cestovného ruchu je vytvoriť také opatrenia, ktoré pomôžu regiónu odlíšiť sa od ostatných regiónov ponúkajúcich obdobné služby. Obsahová náplň jednotlivých krokov návrhu rozvoja CR má vychádzať zo špecifik jednotlivých stredísk cestovného ruchu. Regióny cestovného ruchu sa často líšia vo svojej polohe, prístupnosti, infraštruktúre, preto musí mať každý návrh rozvoja CR svoje ťažisko v inej oblasti.

Situačná analýza

Situačná analýza tvorí významnú takmer kľúčovú základňu pri tvorbe návrhu rozvoja vybraného územia. Spôsobov ako pristupovať k situačnej analýze je množstvo, dôležité je prispôbiť jej štruktúru zámeru, na ktorý slúži. Autorka Konečná vo svojej publikácii vykresľuje situačnú analýzu ako jeden z hlavných prostriedkov vytvorenia návrhu rozvoja cestovného ruchu na vybranom území. Situačná analýza predstavuje súbor viacerých analýz zakončených swot analýzou prostredia. Jednotlivé zložky situačnej analýzy delíme na:

- Interná analýza – Predstavuje analýzu regiónu, jeho prírodné podmienky, infraštruktúru a ekonomický význam.
- Externá analýza – Zahrňuje analýzu účastníkov CR v regióne, ich dopyt po službách a celkový imidž regiónu.
- Analýza ostatného prostredia – Orientuje sa na analýzu konkurencie.
- SWOT analýza (Konečná,1999,s.299)

V prípade tejto vedeckej práce budeme používať situačnú analýzu pre analyzovanie regiónov vybraného kraja so zameraním na kúpeľný cestovný ruch a wellness.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 ŽILINSKÝ KRAJ

Žilinský kraj je charakteristický svojou nádhernou prírodou, množstvom kultúrnych pamiatok, ale aj rozvinutým priemyslom a poľnohospodárstvom. Na jeho území sa stretávajú ľudové obyčaje, folklór a ľudová architektúra s modernou výstavbou, dopravou energetikou a ďalšími výtvarnými modernej doby a technického pokroku. Jeho základné charakteristiky sú uvedené v tabuľke (Tab.2)

Tab. 2. Základné charakteristiky Žilinského kraja (Zdroj: Cestovný lexikón SR)

Základné charakteristiky Žilinského kraja	
Rozloha:	6788 km ²
Počet obyvateľov :	695 698
Hustota obyvateľstva (obyv./km²) :	102
Počet okresov :	11
Počet regiónov :	5
Počet miest/počet obcí :	18
Počet obcí :	297

Žilinský kraj hraničí s Poľskom a Českou republikou a prechádzajú ním dôležité medzinárodné cestné ťahy. Žilinský kraj sa rozkladá v severozápadnej časti Slovenska a je tretím najväčším krajom Slovenskej republiky. Má spoločné hranice s tromi ďalšími kraji Slovenska - Trenčianskym, Banskobystrickým a Prešovským. Jeho polohu v rámci Slovenska zobrazuje obrázok (Obr.2), kde je červenou farbou znázornené územie Žilinského kraja.

Obr. 2. *Poloha Žilinského kraja v rámci územia*

SR (Zdroj: viaiuris, © 2009)

Vďaka svojej strategickej polohe sa môže Žilinský kraj pýšiť výbornými podmienkami pre rozvoj cestovného ruchu, ktorá je podčiarknutá bohatou ponukou ubytovacích, stravovacích a reštauračných zariadení a rovnako aj turistických a informačných centier. Na atraktivite kraja pridávajú aj kvalitne vybudovaná sieť turistických trás a cyklotrás, termálne a kryté kúpaliská ako aj prírodné a umelé vodné nádrže, lyžiarske vleky a lanovky. V kraji sa nachádza približne 940 nehnuteľných národných kultúrnych pamiatok a približne 1570 nehnuteľných pamiatkových objektov, okolo 1470 huteľných kultúrnych pamiatok, 1 mestská pamiatková rezervácia, 3 pamiatkové rezervácie ľudovej architektúry, ale najdôležitejšiu zložku kultúrneho bohatstva kraja tvoria 3 pamiatky zapísané v zozname svetového dedičstva UNESCO, ktoré sú Vlkolíneec, Leštiny, Tvrdošín a 21 pamiatkových zón. (zdroj mám hore napísaný) Ďalší zo zdrojov uvádza peknú definíciu Žilinského kraja ako kraj Jánošíkových tradícií, drevených kostolov, skanzenov a folklórnych podujatí, ale aj kraj národných dejateľov a významných persón spoločenského a kultúrneho života. (Šťanský,1998,s.1-3)

Žilinský kraj delíme na 5 regiónov, ktoré sú navzájom prepojené svojou históriou a 11 okresov. Rozdelenie Žilinského kraja je zobrazené na obrázku. (Obr. 3) Regióny sú znázornené rôznymi odtieňmi zelenej farby a jednotlivé okresy sú menovite popísané.

Obr. 3. Rozdelenie Žilinského kraja na regióny a okresy
(Zdroj: regionzilina, © 2012)

Táto práca bude vychádzať z rozdelenia Žilinského kraja na jeho regióny, kde sa zameriame na rozvoj a súčasný stav kúpeľného cestovného ruchu so zameraním na nový spoločenský trend wellness. Pre možnosť analyzovania jednotlivých regiónov je dôležité vysvetliť celkové podmienky rozvoja cestovného ruchu v Žilinskom kraji použitím činiteľov ovplyvňujúcich rozvoj cestovného ruchu na danom území, ktoré sú všeobecne opísané v teoretickej časti práce.

5.1 Lokalizačné faktory Žilinského kraja

Na začiatok je nutné podotknúť, že sa jedná predovšetkým o lokalizačné faktory, ktoré svojou existenciou ovplyvňujú kúpeľný cestovný ruch v Žilinskom kraji. Medzi lokalizačné faktory patria prírodné podmienky, ktoré tvoria pomyselnú základňu rozvoja všetkých ostatných činiteľov a ďalej je to existencia historických, kultúrnych a iných pamiatok, ktoré pridávajú na atraktivite územia a prispievajú k rozvoju všetkých foriem cestovného ruchu.

- *Prírodné podmienky kraja* – Žilinský kraj je charakteristický svojim prevažne hornatým povrchom, ktorý reprezentujú pohoria ako Západné Tatry, Nízke Tatry, Veľká Fatra, Beskydy, Strážovské vrchy a Javorníky, tieto pohoria uzatvárajú nížinné kotliny popri riekach Váh, Orava, Turiec, Kysuca a iných. (Žilinský kraj) Vďaka svojim prírodným podmienkam je kraj veľmi atraktívny pre vyznávačov

pešej turistiky, cykloturistiky, lyžovania, ale aj pre horolezcov. V zimnej sezóne sa nachádza v Žilinskom kraji veľké množstvo výborne vybudovaných lyžiarskych stredísk, kde prevažne pri každom sa nachádza hotel alebo penzión poskytujúci wellness služby na vysokej úrovni. Naopak v letnej sezóne sú turistom sprístupnené mnohé cyklotrasy a náučné chodníky každej náročnosti. Prírodné podmienky pôsobia ako vedľajší faktor pri rozvoji kúpeľného cestovného ruchu v kraji a dotvárajú celkovú atmosféru kúpeľných miest a miest poskytujúcich wellness služby. Jeden z dôvodov výberu miesta wellness pobytu je určite okolitá príroda a možné aktivity v nej. Vďaka dostatočnej starostlivosti o okolitú prírodu v kraji vznikajú cyklotrasy a náučné chodníky, ktoré turisti radi využívajú pri svojom programe, ktorý nemusí byť orientovaný čisto na kúpele a wellness a na areál poskytujúci tieto služby. Prehľad najnavštevovanejších a pre rozvoj cestovného ruchu najatraktívnejších prírodných úkazov bude zahrnutý v kapitole, ktorá sa konkrétne zaoberá regiónom, kde sa daný prírodný úkaz nachádza.

- *Spoločenská atraktivita kraja* – Do spoločenskej atraktivity Žilinského kraja patria všetky hrady a zámky na jeho území, ktoré každoročne navštívi niekoľko tisíc domácich a zahraničných návštevníkov. V Žilinskom kraji sa nachádza približne 15 hradov a zámkov, medzi najkrajšie patrí bezpochyby Oravský hrad, ktorý je, napriek svojmu veku, vo veľmi zachovalom stave a taktiež aj Budatínsky zámok v Žiline, v ktorého priestoroch sa nachádza Považské múzeum, ďalšími sú Strečno, Lietavský hrad a ďalšie. Na spoločenskej atraktivite kraja nepridávajú len hrady a zámky, ale aj oblasť Slovenska zaradená do kultúrneho dedičstva UNESCO. V Žilinskom kraji ide o dedinku Vlkolínec, ktorá sa nachádza v regióne Liptov neďaleko Ružomberku. Ďalšou dedinou, ktorá však nepatrí do kultúrneho dedičstva UNESCO je dedina Čičmany typická svojimi drevenicami pomalovanými vápnovými ľudovými vzormi. Tento typ pamiatky prezentuje dôležitosť zvykov a ľudových tradícií pre rozvoj cestovného ruchu v prípade Žilinského kraja. Ide hlavne o obec Terchovú v regióne Horné Považie, ktorá každoročne usporadúva Jánošíkovské dni plné folklóru, ľudových remesiel a zvykov. Medzi ďalšie faktory rozvoja cestovného ruchu, ktoré ďalej vplyvajú na prevažne všetky druhy cestovného ruchu a v našom prípade aj na kúpele a wellness je existencia múzeí a skanzenov, ktoré si tiež nájdu miesto v programe turistov. Prehľad najdôležitejších a najnavštevovanejších skanzenov a múzeí bude pre

systematickosť práce uvedený pri konkrétnom regióne, kde sa daná atraktivita nachádza.

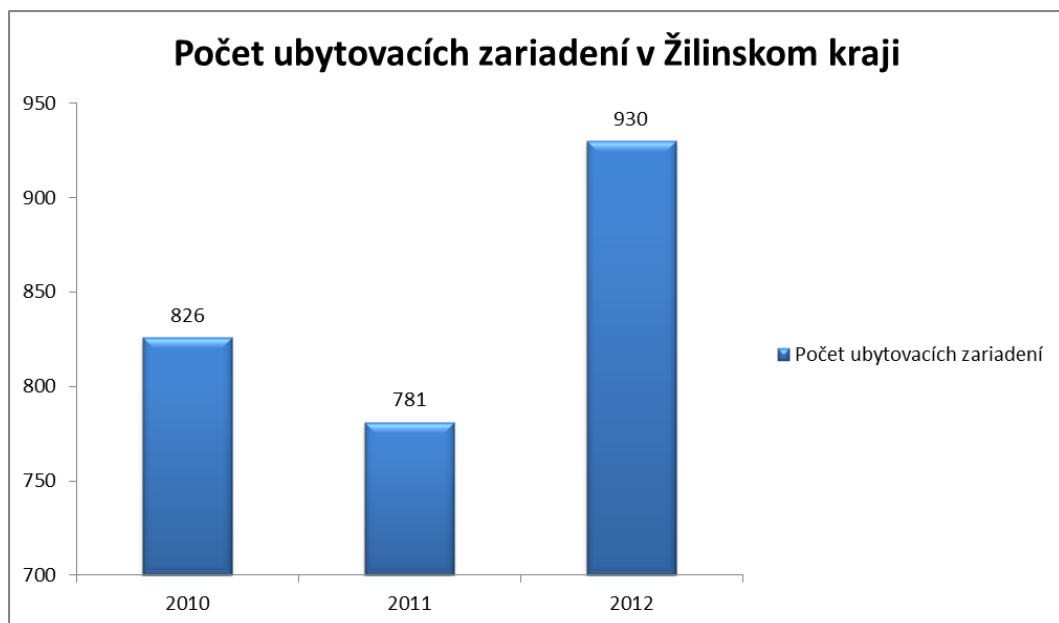
5.2 Realizačné faktory Žilinského kraja

Medzi realizačné faktory kraja patrí jeho infraštruktúra a supraštruktúra. Pod pojmov supraštruktúra rozumieme vybavenie kraja z hľadiska ubytovacích a stravovacích služieb.

- *Infraštruktúra kraja* – Žilinský kraj ako už bolo v práci spomínané susedí s Poľskom a Českou republikou. Z tohto dôvodu sa nachádza na dôležitej cestnej tepne, ktorá spája nielen jednotlivé časti Slovenska, ale aj Slovensko so susednými štátmi. Pre dopravnú sústavu Žilinského kraja sú charakteristické tieto typy dopravy : cestná, železničná, letecká doprava a kombinovaný spôsob dopravy. S ohľadom na kúpeľný CR a wellness služby v kraji, cestná doprava tvorí najväčší podiel medzi spomínanými typmi dopravy. Kúpeľný cestovný ruch patrí medzi individuálne formy cestovného ruchu a len výnimočne hromadne organizované, preto najčastejším dopravným prostriedkom pri kúpeľnom cestovnom ruchu sú automobily. Územím kraja prechádzajú dôležité medzinárodné cestné ťahy, ktoré využívajú zahraniční turisti, ktorých celkový podiel na cestovnom ruchu v kraji tvorí viac než polovicu. Najdôležitejšie medzinárodné ťahy spájajú Slovensko s Českou republikou a Ukrajinou (E50), Poľsko so Slovenskom, Maďarskom a Rakúskom (E75). Pri cestnej doprave je dôležité spomenúť dva dobudované diaľničné úseky, ktoré sa v Žilinskom kraji nachádzajú. Diaľnica D1, ktorá spája hlavné mesto Slovenska Bratislavu so Žilinou, je z pohľadu tohto prepojenia pomerne nová diaľnica, pretože úsek medzi Považskou Bystricou a Žilinou bol uvedený do prevádzky len v roku 2012. Ďalšou dôležitou časťou diaľnice D1 v Žilinskom kraji je úsek medzi Ružomberkom a Liptovským Mikulášom, ktorý pokračuje ďalej na východ Slovenska. V súčasnosti je sú vo výstavbe ďalšie prepojenia diaľnice D1. Poloha Žilinského kraja je významná aj pre železničnú dopravu. Mesto Žilina tvorí dopravný železničný uzol, ktorý umožňuje priame spojenie nielen s veľkými slovenskými mestami ako je Bratislava, Zvolen, Banská Bystrica a Košice, ale aj s mestami v Poľsku a v neposlednom rade aj v Českej republike, čo je z pohľadu rozvoja cestovného ruchu veľmi dôležitý ukazovateľ, nakoľko českí turisti tvoria najväčšie zastúpenie medzi zahraničnými turistami v kraji. Posledným spomínaným druhom dopravy v kraji je letecká doprava, ktorá

je využívaná najmenej a veľmi nepravidelne. V regióne Horné Považie sa nachádza letisko v obci Dolný Vadičov neďaleko mesta Žilina. Letisko pri Žiline je jediným verejným medzinárodným letiskom v Žilinskom kraji pre leteckú dopravu, ktoré je využívané slovenskými a zahraničnými leteckými spoločnosťami, pre lety firemných a súkromných lietadiel, letecký výcvik a športové lietanie.

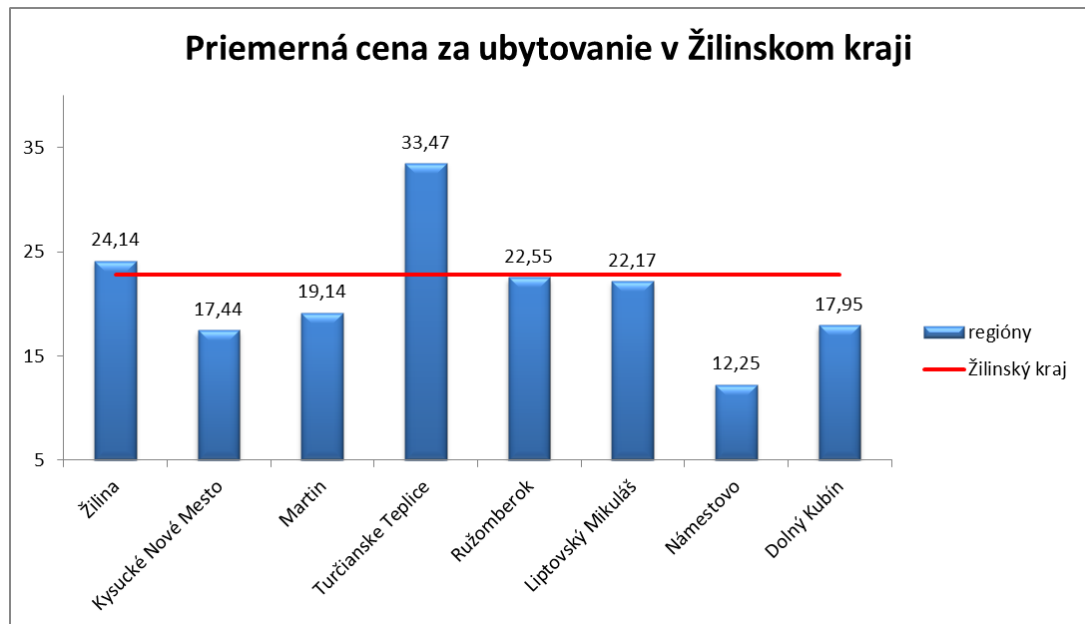
- *Supraštruktúra kraja* – Predstavuje jeden z najdôležitejších faktorov, ktorý ovplyvňuje rozvoj kúpeľného CR v Žilinskom kraji. Každý z regiónov Žilinského kraja obsahuje vysoký počet zariadení poskytujúcich ubytovacie a stravovacie služby na vysokej úrovni, ktoré vyhovujú požiadavkám náročnej klientely. Najvyššie zastúpenie ubytovacích zariadení je v regióne Liptov a naopak najslabšie zastúpenie vykazuje región Kysuce. Prehľad ubytovacích zariadení s celkovým počtom lôžok v období 2010-2012 je znázornený v grafe (Obr.4).

Obr. 4. Počet ubytovacích zariadení v Žilinskom kraji (Zdroj: Štatistický úrad SR, vlastné spracovanie)

Priemerná cena ubytovania v Žilinskom kraji v roku 2012 je podľa Štatistického úradu SR 22,81 € za noc v grafe (Obr.5) sú znázornené okresy pripadajúce k jednotlivým regiónom. Priemerné ceny ubytovania v okrese Turčianske Teplice sú vysoko nad priemerom kraja a naopak okres Námestovo v regióne Orava

výrazne zaostáva v cenách, rovnako ako okres Kysucké Nové Mesto.

Obr. 5. Priemerná ceny ubytovania v Žilinskom kraji (Zdroj: Štatistický úrad SR, vlastné spracovanie)

V Žilinskom kraji sa v dnešnej dobe nachádzajú tri kúpele : Turčianske Teplice (región Turiec) , Rajecké Teplice (región Horné Považie) a kúpele Lúčky (región Liptov). Bližšie sa budeme jednotlivými kúpeľmi zaoberať v kapitole určenej príslušnému regiónu.

5.3 Selektívne faktory Žilinského kraja

Ako je spomínané v teoretickej časti práce medzi selektívne faktory patria politické, demografické, ekonomické a materiálno-technické faktory, ktoré ovplyvňujú rozvoj cestovného ruchu v kraji. Súhrnne sa dané faktory označujú ako objektívne stimulačné faktory. Na druhej strane existujú aj subjektívne stimulačné faktory, ktoré pôsobia na celkové správanie spotrebiteľa a patrí sem predovšetkým dobré renomé a propagácia kraja v očiach turistov a ostatných.

- *Politické faktory rozvoju kraja* - V prípade Slovenskej republiky ako rozvinutej krajiny predstavuje cestovný ruch hnací motor ekonomiky štátu. Táto skutočnosť platí všeobecne na celom území Slovenska, rovnako aj v Žilinskom kraji. Na regionálnej úrovni pôsobí Žilinský samosprávny kraj ako hlavný donor financií a dotácií pre rozvoj cestovného ruchu v kraji.

- *Materiálno- technické faktory rozvoja kraja* – Medzi materiálno–technické faktory rozvoja Žilinského kraja patrí vybavenosť jeho ubytovacích a stravovacích zariadení a existencia rôznych doplnkových služieb ako sú napríklad zmenárne, ktoré prispievajú k celkovému image kraja. O vybavenosti kraja budeme podrobnejšie hovoriť v kapitolách venujúcim sa konkrétnym regiónom.
- *Demografické faktory rozvoja kraja* – Údaje Slovenského Štatistického úradu z roku 2011 (platné k 1.3.2014) o zamestnanosti obyvateľstva v oblasti rekreácie sú obsiahnuté v tabuľke. (Tab. 3) Zamestnanosť obyvateľov v oblasti rekreácie (4690 obyvateľov) reprezentuje približne 11,04 percentný podiel z celkového počtu zamestnaných obyvateľov Slovenskej republiky v rekreačných zariadeniach, ktoré je podľa Slovenského štatistického úradu 42 452 obyvateľov.

Tab. 3. Podiel zamestnanosti Žilinského kraja v službách (Zdroj: ŠÚ SR, vlastné spracovanie)

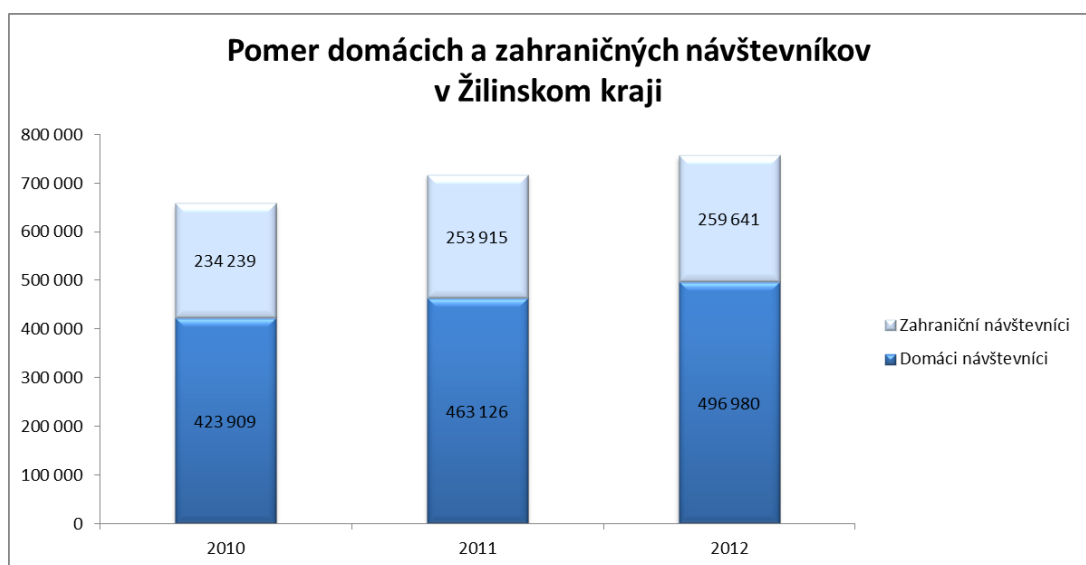
Zamestnanosť obyvateľov Žilinského kraja v službách za rok 2011	
Zamestnanosť v rámci Žilinského kraja :	4 690 obyvateľov
Celková zamestnanosť Slovenska :	42 452 obyvateľov

- *Ekonomické faktory rozvoja kraja* – Podľa údajov Slovenského Štatistického úradu, ktorý uvádza najnovšie makroekonomické údaje pre Žilinský kraj z roku 2011 (Tabuľka 4) bol celkový HDP Žilinského kraja v roku 2011 7605 mil. EUR, čo pri celkovom HDP Slovenskej republiky z roku 2011 68 974 mil. EUR reprezentuje 11,03% podiel na celkovom HDP krajiny.

Tab. 4. Podiel HDP Žilinského kraja na HDP SR (Zdroj: ŠÚ SR, vlastné spracovanie)

Hrubý domáci produkt (HDP) v Žilinskom kraji za rok 2011	
Celkové HDP v Žilinskom kraji:	7 605 mil. EUR
Celkové HDP Slovenskej republiky:	68 974 mil. EUR

- *Subjektívne stimulačné faktory* – Subjektívne faktory rozvoja cestovného ruchu v kraji stimulujú návštevníka k výberu miesta dovolenky alebo v našom prípade miesta wellness pobytu. Je dôležité zaujať potencionalneho konzumenta služieb CR na prvý pohľad. Pri neustálej snahe dostať sa na zahraničný trh a prilákať väčšie množstvo turistov zo zahraničia stále neprichádzame ku priaznivým výsledkom. Graf (Obr.6) zobrazuje celkový počet návštevníkov Žilinského kraja a k tomu prislúchajúci počet zahraničných a domácich turistov. Už na prvý pohľad je badateľné, že počet domácich turistov prevyšuje počet zahraničných.

Obr. 6 Pomer domácich a zahraničných návštevníkov na celkovej návštevnosti Žilinského kraja (Zdroj: ŠÚ SR, vlastné spracovanie)

K tomuto slúži prepracovaná propagácia Žilinského kraja a jeho jednotlivých regiónov. Čo sa týka všeobecne Žilinského kraja existuje mnoho webových stránok v slovenskom, ale aj v cudzích jazykoch, ktoré sú určené pre turistov a obsahujú rôznych typov a rady na výlety a spoznávanie krás Žilinského kraja. Základnou webovou stránkou Žilinského kraja je portál *regionzilina.sk*, ktorý ponúka svoje informácie dokonca v siedmich cudzích jazykoch. Portál *regionzilina.sk* ponúka okrem typov na výlety aj základné informácie o samospráve Žilinského samosprávneho kraja o jej činnostiach a podobne, druhým portálom Žilinského kraja, ktorý sa venuje len možnostiam cestovného ruchu na území je portál *ztk-kocr.sk*. Ďalším spôsobom propagácie Žilinského kraja je každoročne konaný veľtrh cestovného ruchu, ktorý sa každoročne koná v Bratislave. Z vlastnej skúsenosti autora vieme povedať, že Slovenská republika ako potenciál cestovného

ruchu pre širokú masu ľudí, nie je dokonale schopná sa propagovať v zahraničí. Z rozhovoru autora s holandskými turistami vyplynula nedostatočná propagácia Slovenska na medzinárodných veľtrhoch cestovného ruchu, ktorá sa neskôr odráža na poklese zahraničných turistov. Propagácia a celkový image regiónu je veľmi dôležitý pre rozvoj každej formy CR, preto sa budeme tejto problematike venovať zvlášť pri každom regióne.

V práci sa zamierame konkrétne na počiatky, a rozvoj kúpeľníctva v Žilinskom kraji a následný nový trend v ére zdravotného cestovného ruchu wellness. Obe tieto podkategórie zdravotného CR predurčujú Žilinský kraj na jeho rýchly rozvoj vďaka existencii množstva termálnych prameňov na jeho území. Popísať vznik a rozvoj kúpeľného cestovného ruchu v Žilinskom kraji ako celku by bolo veľmi zložité a viedlo by k nepresným výsledkom, keďže k rozvoju tohto fenoménu dochádzalo nepravidelne a v rôznych intervaloch na celom území. Z dôvodu veľkej rozmanitosti územia Žilinského kraja budeme postupne podrobovať analýze jednotlivé regióny Žilinského kraja, vďaka čomu dospejeme k presnejšiemu pohľadu na celkový vývoj a súčasný stav kúpeľného cestovného ruchu a wellness služieb v kraji.

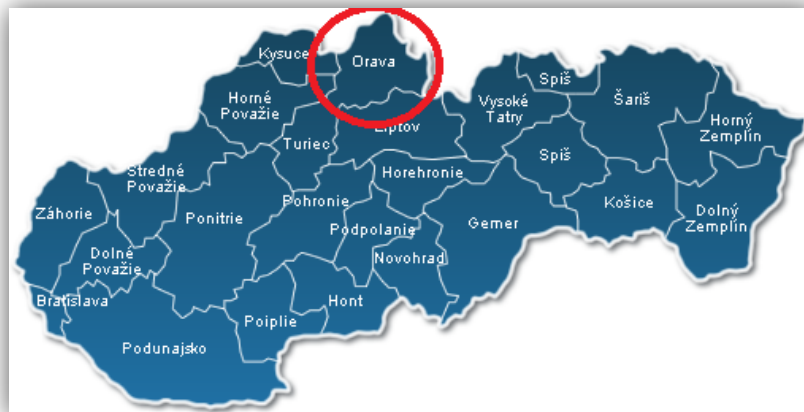
6 REGIÓNY ŽILINSKÉHO KRAJA

Žilinský kraj tvorí päť regiónov : Orava, Kysuce, Liptov, Horné Považie a Turiec. Všetky regióny sú historicky prepojené a ponúkajú širokú škálu kultúrnych a historických pamiatok. Okrem kultúrneho a historického aspektu kraja je zaujímavá skutočnosť, že viac ako 50% celkovej rozlohy kraja tvoria chránené územia s rozmanitou faunou a flórou. Všetky regióny sa snažia prilákať turistov na svoj rozvinutý cestovný ruch, ktorý je podčiarknutý širokými možnosťami kultúrneho či športového vyžitia v každom ročnom období. Každý z regiónov poskytuje rôzne možnosti zdravotného cestovného ruchu, ktoré každoročne prilákajú množstvo domácich, ale aj zahraničných turistov. Región Orava je vyhľadávaný vďaka Meander Thermalparku Oravice sídliacim bezprostredne pri hraniciach s Poľskom. Región Turiec sa môže pochváliť jednými z najstarších kúpeľov na Slovensku, ktoré sa nachádzajú v Turčianskych Tepliciach. Región Kysuce je jediným v Žilinskom kraji, ktorý neposkytuje služby zdravotného cestovného ruchu v takej značnej miere ako ostatné regióny, ale vďaka jeho susednej polohe s regiónom Horné Považie neustráca na svojej atraktivnosti. V už spomínanom regióne Horné Považie sa sústreďuje značná miera kúpeľného cestovného ruchu v meste Rajecké Teplice, kde sa nachádzajú ďalšie zo slovenských kúpeľov, ktoré v momentálnom období zažívajú rozsiahlu rekonštrukciu, ďalšie kúpele v regióne sa nachádzajú v Nimnici pri Púchove. Posledným z regiónov v kraji je Liptov, na území ktorého sa síce nenachádzajú žiadne zo slovenských kúpeľov, zdravotný cestovný ruch tu je zastúpený aquaparkom Tatralandia v Liptovskom Mikuláši a Thermal parkom Bešeňová v liptovskej obci Bešeňová, práve v regióne Liptov sa vďaka existencii už spomínaných poskytovateľov zdravotného CR vyvíja v najväčšej forme nový trend wellness.

- Situačná analýza regiónov - Určité teoretické poznatky k samotnej situačnej analýze sú obsiahnuté v prvej časti tejto práce. V nej sa ďalej spomína, že v situačnej analýze ide o súbor viacerých analýz, ktoré sa všeobecne nazývajú ako analýzy interného, externého a iného prostredia. V prípade analýzy regiónov Žilinského kraja použijeme modifikovanú variantu situačnej analýzy, ktorej rovnaké kritériá aplikujeme na všetky analyzované regióny pre zjednodušenie následného porovnanie v záverečnej časti práce. Situačnú analýzu regiónov použijeme pre potreby analýzy CR v regiónoch so špecializáciou na súčasný stav kúpeľného cestovného ruchu v regióne a rovnako sa budeme zaoberať aj vznikom a rozvojom kúpeľného a hotelového wellness v jednotlivých regiónoch.

6.1 Základné vymedzenie regiónov

Región Orava má rozlohu 1661km², leží v severozápadnej časti Slovenska a susedí s Poľskom. Umiestnenie regiónu Orava prezentuje obrázok (Obr. 7) Na území regiónu Orava, konkrétne v katastri obce Oravská Polhora, sa nachádza najsevernejší bod Slovenskej republiky. Orava zasahuje do troch okresov: Tvrdošín, Trstená a Námestovo. Oravu rozdeľujeme na Hornú, Dolnú a Strednú Oravu. Centrom Hornej Oravy je mesto Tvrdošín, ktoré leží na dôležitej dopravnej tepne smerujúcej do Poľska. Strediskom Dolnej Oravy je mesto Dolný Kubín, ktoré sa rozkladá na oboch brehoch rieky Oravy, ktorá týmto územím preteká. Na Orave sa narodili viacerí slovenskí dejatelia, tými najznámejšími sú Pavol Országh Hviezdoslav a Martin Kukučín. Región Orava je navštevovaný vďaka Oravskému hradu, ktorý patrí každoročne medzi najnavštevovanejšie kultúrne pamiatky na Slovensku.

Obr. 7. Poloha regiónu Orava (Zdroj: extravylety, vlastné spracovanie)

Región Kysuce predstavuje najmenší región v Žilinskom kraji, ktorý sa rozkladá na území 654 km² v severozápadnej časti Slovenska. Jeho poloha je zobrazená na obrázku. (Obr.8) Územie Kysúc zasahuje do šiestich okresov : Čadca, Žilina, Dolný Kubín, Bytča, Považská Bystrica a Púchov. Región je zaujímavý svojimi viacerými jedinečnými prírodnými, historickými a kultúrnymi zaujímavosťami. Územie regiónu Kysuce je rozdelené na dve časti : Beskydská a Javornická časť. Na území Javorníckej časti sa nachádzajú dve štátne prírodné rezervácie : Veľký Javorník a Malý Polom. Beskydská časť disponuje jednou štátnou prírodnou rezerváciou, ktorá sa nazýva Veľká Rača. Región Kysuce poskytuje

turistom možnosť prežiť a vniesť sa do tradícií slovenského národa v podobe Múzea Slovenskej dediny vo Vlkolínci.

Obr. 8. Poloha regiónu Kysuce (Zdroj: *extravylety*, vlastné spracovanie)

Región Horné Považie je so svojou rozlohou 1097 km² najväčším regiónom Žilinského kraja a tretím najväčším regiónom zo všetkých ôsmich samosprávnych krajov Slovenska. Poloha regiónu je znázornená na obrázku (Obr.9) Od roku 1996 má dva samostatné okresy: Žilina, Bytča. V okresoch žije približne 187 tisíc obyvateľov v 61 obciach a štyroch mestách. Región Horné Považie disponuje vysokou úrovňou služieb cestovného ruchu, ktoré každoročne prilákajú množstvo turistov. V regióne sa nachádza množstvo kultúrnych a historických pamiatok, ktoré sú však väčšinou v chátrajúcom stave.

Obr. 9. *Poloha regiónu Horné Považie* (Zdroj: extravylety, vlastné spracovanie)

Región Liptov označuje väčšina ľudí ako najkrajším regiónom Žilinského kraja. Jeho rozlohou, ktorá je 1970 km² sa rozprestiera na území troch národných parkov : Tatranského, Nízkotatranského národného parku a Národného parku Veľká Fatra. Región Liptov je rozdelený na dve časti: Horný Liptov a Dolný Liptov. Jeho územie zasahuje do dvoch okresov : Liptovský Mikuláš a Ružomberok. Mesto Liptovský Mikuláš je centrom stredného Liptova a mesto Ružomberok centrom Dolného Liptova. Poloha regiónu je zobrazená na obrázku (Obr.10).

Obr. 10. *Poloha regiónu Liptov* (Zdroj: extravylety, vlastné spracovanie)

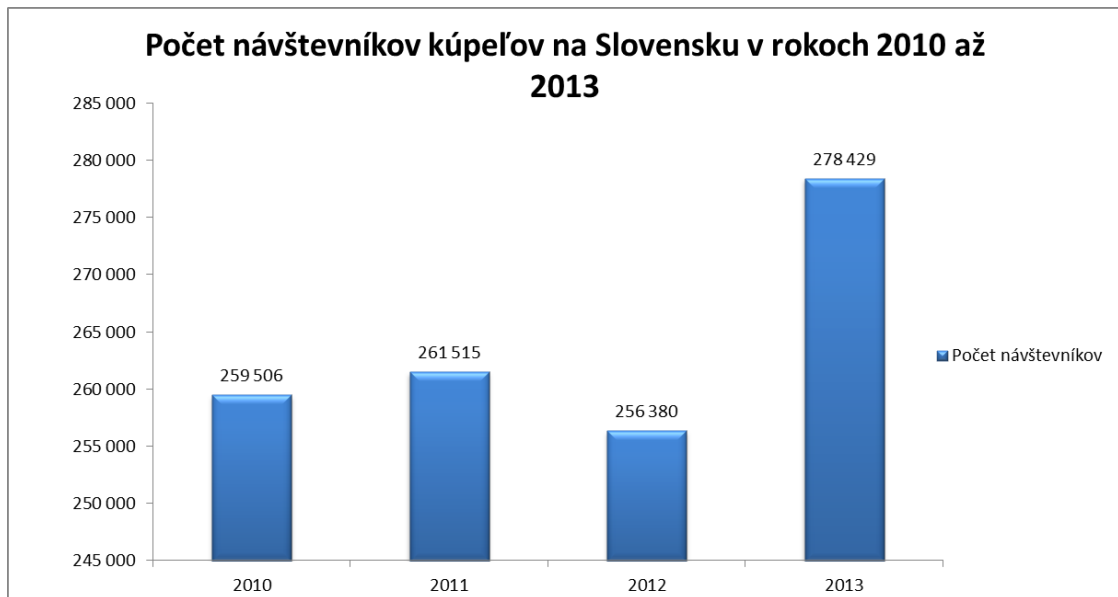
Región Turiec je situovaný v strednej až severozápadnej časti Slovenska. Jeho polohu zobrazuje obrázok.(Obr.11) Región charakteristický svojimi hlbokými lesmi, dolinami, bohatou faunou a flórou a množstvom minerálnych prameňov a liečivých minerálnych žriediel. Rieka Turiec má značný podiel na formovaní Turčianskej kotliny, ktorú pretína od juhu na sever a práve na strednom toku je pozoruhodná pri vytváraní svojich meandrov. Región Turiec zasahuje do dvoch okresov Martin a Turčianske Teplice. Turiec disponuje výbornými podmienkami pre dlhodobý aj krátkodobý celoročný cestovný ruch. V zime región ponúka veľké množstvo príležitostí na zimné športy a rovnako v lete je región navštevovaný vďaka jeho príležitostiam na turistiku, rybolov, kúpanie alebo poznávanie kultúrno-historických pamiatok. Na území regiónu Turiec sa nachádzajú 3 zručaniny hradov, 18 kaštieľov, 35 kostolov a viac ako 190 kultúrnych alebo umeleckých pamiatok.

Obr. 11. *Poloha regiónu Turiec* (Zdroj: extravylety, vlastné spracovanie)

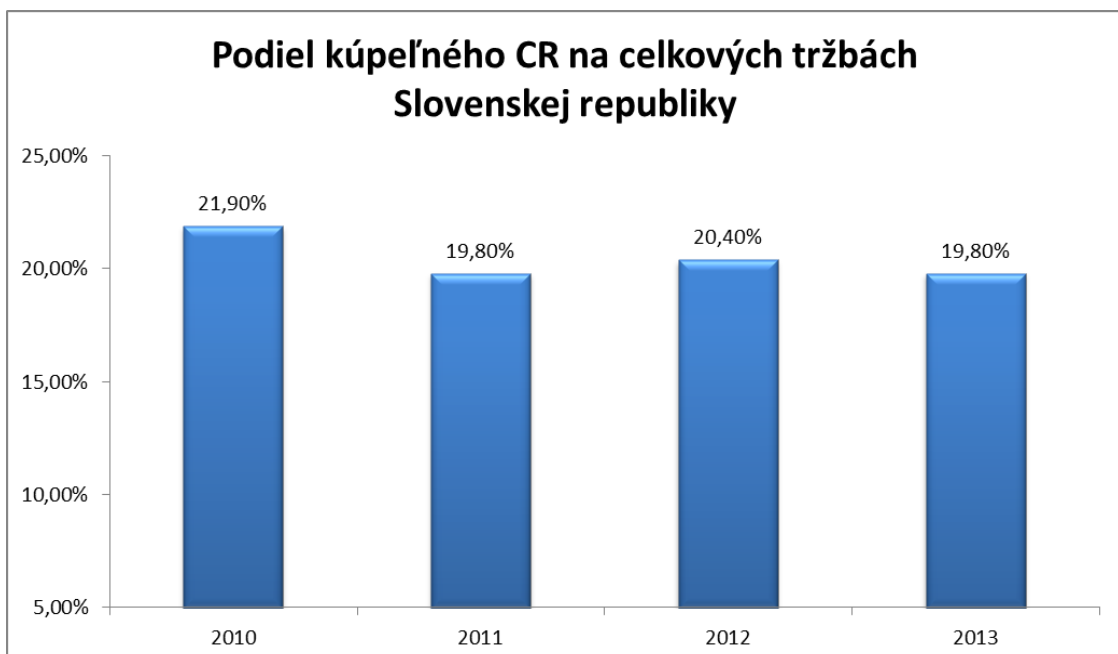
6.2 Analýza kúpeľného cestovného ruchu a wellness v regiónoch

Pri analýze kúpeľného CR v kraji je dôležité spomenúť celkové údaje kúpeľného CR na Slovensku. Pri spracovaní údajom vychádzame z údajov Slovenskej agentúry pre cestovný ruch, ktorá priniesla aj informácie o celkovej návštevnosti kúpeľov tá je zobrazená na grafe (Obr.12), kde môžeme pozorovať výrazný rast počtu návštevníkov v roku 2013 v porovnaní s predchádzajúcim obdobím 2010-2012.

Obr. 12. Počet návštevníkov kúpeľov na Slovensku v roku 2013 (Zdroj: Slovenská agentúra pre cestovný ruch)

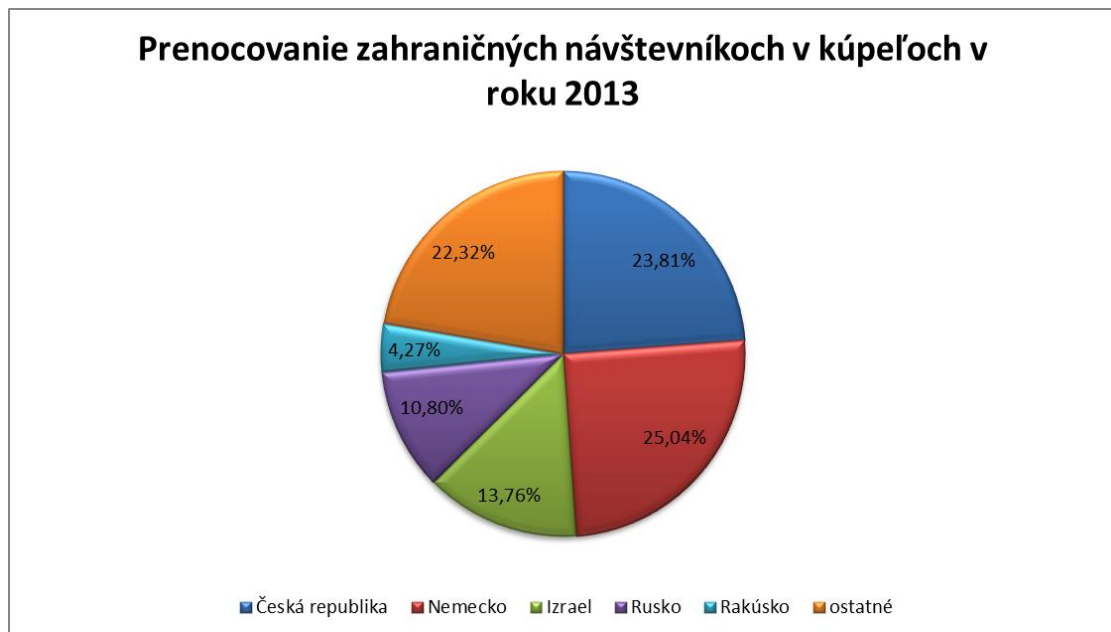
Kúpeľný turizmus tvorí veľkú časť celkových tržieb Slovenskej republiky, čo ukazuje graf (Obr.13) vychádzajúci z údajov Slovenskej agentúry pre cestovný ruch, ktorý ukazuje že tržby z kúpeľného turizmu v období (2010-2013) tvorili približne 20% z celkových tržieb krajiny.

Obr. 13. Podiel kúpeľného CR na celkových tržbách SR

(Zdroj: Slovenská agentúra pre CR, vlastné spracovanie)

Najväčší podiel na prenocoванні v rámci kúpeľného CR na Slovensku majú návštevníci z Nemecka, ktorí tvoria 25,04% z celkového počtu prenocoванні zahraničných návštevníkov. Ďalšie zastúpenie počtu prenocoванні zahraničných návštevníkov je zobrazené v grafe (Obr.14)

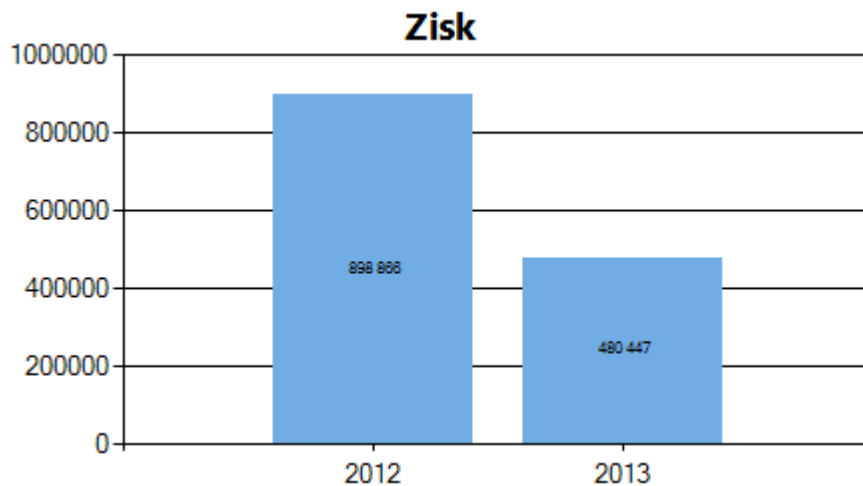
Obr. 14. Prenocovanie zahraničných návštevníkov v kúpeľoch v roku 2013

(Zdroj: Slovenská agentúra pre cestovný ruch, vlastné spracovanie)

Na území Žilinského kraja sa nachádza množstvo minerálnych a termálnych vôd, ktoré svojim výskytom prispievajú k fungovaniu a rozvoju kúpeľného cestovného ruchu.. Minerálne vody sa využívajú aj ako známe stolové vody napr. Budiš, Rajec alebo Korytnica. Vďaka existencii geotermálnych vrtov je kraj bohatý aj na výskyt termálnych kúpalísk alebo aquaparkov v Bešeňovej, Oraviciach, Rajci a Stráňavách. Termálne vody sa využívajú na liečenie v kúpeľoch, ktorých je na území kraja niekoľko.

6.2.1 Kúpele Aphrodite Rajecké Teplice

Hlavným zástupcom kúpeľného CR a kúpeľného wellness sú kúpele v Rajeckých Tepliciach, ktoré sa špecifikujú na liečbu pohybovej a nervovej sústavy. Podľa štatistického portálu *finstat* bolo v roku 2013 v kúpeľoch zamestnaných 150-199 zamestnancov. Podľa údajov zverejnených portálom *finstat* pozorujeme výšku zisku kúpeľov v rokoch 2012 až 2013, ktorá je znázornená v grafe (Obr.15).

Obr. 15. Zisk kúpeľov Rajecké Teplice (Zdroj: finstat.sk)

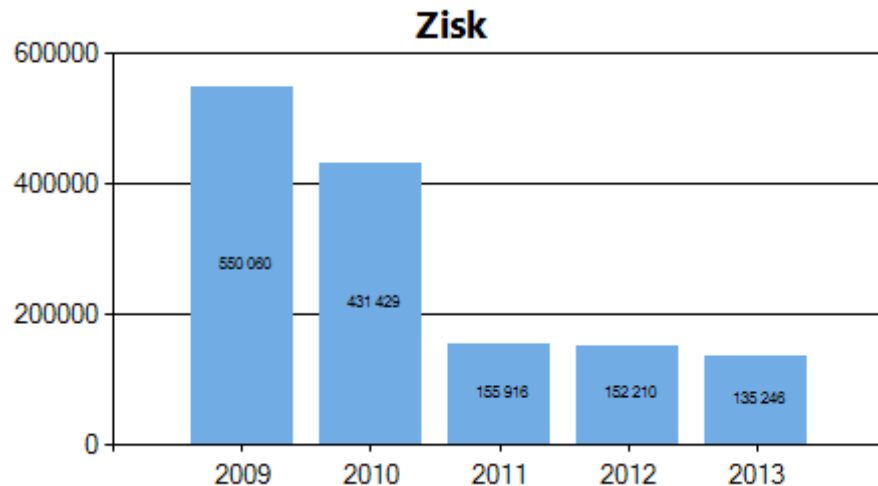
Termálne pramene s 38°C termálnou vodou sa využívajú ku liečbe chrbtice, kĺbov, ale aj chorôb z povolania. Kúpele Aphrodite Rajecké Teplice sú magnetom pre domácich a zahraničných návštevníkov. Ich kúpeľný dom je upravený v antickom štýle, čo dodáva celkovému image kúpeľov určitú mieru luxusu. Ubytovacie kapacity kúpeľov sú rozložené do šiestich možných ponúk ubytovania, jednou z nich je centrálny kúpeľný dom, v ktorého priestoroch sa nachádza hotel Aphrodite, ktorý ponúka svojim návštevníkom ubytovaciu kapacitu v počte 89 stálych lôžok, na nižšej úrovni služieb sú ďalšie dva hotely s tromi hviezdikami, ktoré obsahujú balneo centrum a nachádzajú sa v blízkosti centra Rajeckých Teplíc a kúpeľného domu Aphrodite. Od roku 2012 prechádzajú kúpele výraznou rekonštrukciou a prístavbou. Čo spôsobilo výrazný pokles zisku kúpeľov v roku 2013 (Obr.) Bývalý hotel Veľká Fatra, ktorý poskytoval ubytovacie a stravovacie služby návštevníkom kúpeľov Aphrodite prešiel kompletnou rekonštrukciou, znovuo tvorený bol v apríli roku 2014 pod menom Aphrodite Palace. Hotel Aphrodite Palace ponúka v dnešnej dobe ubytovacie a stravovacie služby na medzinárodnej úrovni s celkovým počtom 111 izieb s rôznou úrovňou vybavenia. Hotel je komfortne prepojený s kúpeľným domom preskleným premostením, čo vysoko uľahčuje prechod v každom počasí. Hotelu dominuje veľká priestranná reštaurácia, ktorá je zdobená mramorom, onyxom a zlatom, čo pridáva na celkovom luxusnom vzhľade kúpeľov. Druhou časťou rekonštrukcie prešli samotné kúpele ku ktorej vnútornej časti bola pristavaná aj externá časť, ktorá momentálne obsahuje jeden plavecký bazén, turecké kúpele, bazén pre otužilcov a bazén s vírivkami. Celková prístavba a rekonštrukcia externej časti nie je dokončená a predpokladá sa prístavba vonkajších sáun, ktoré sa v súčasnosti nachádzajú vo vnútornom saunovom svete. Kúpele sú turisticky známe a vyhľadávané prevažne zahraničnou a viac solventnou

klientelou, keďže ich momentálna prestavba sa odzrkadlila na výške vstupného. Okrem typických kúpeľných procedúr, kúpele Aphrodite ponúkajú aj jednotlivé služby alebo bohaté balíčky wellness služieb spojených s ubytovaním v ubytovacích zariadeniach kúpeľov a ďalej ponuka z množstva ďalších služieb, ktorých základ tvorí vodný svet, saunový svet, rozmanitá ponuka masáže a na vysokej úrovni vybavené centrum krásy Beauty Aphrodite, fitness centrum, vírivky, výživné zábaly a iné. Okrem ponuky kúpeľných a wellness procedúr sa vedenie kúpeľov snaží aj o kultúrne vložky programu, preto každý víkend spríjemňuje pobyt v novej externej časti kúpeľov živá hudba, v lete sa pred kúpeľným domom konajú vystúpenia tanečných a speváckych súborov a tiež aj módna prehliadka určená prevažne pre dámy. Súčasť kúpeľov tvorí viacero parkov a umelo vybudované jazero s ponukou člnkovania medzi labuťami a kačkami. Dominantou jazera je reštaurácia Rybárska bašta, ktorá patrí pod Aphrodite kúpele. (spa,2014)

Vďaka existencii kúpeľov v meste Rajecké Teplice, ktoré dotvárajú príjemný celkový vzhľad mesta a každoročne prilákajú tisícky návštevníkov z Európy, ale aj z Ázie a Ameriky sa stalo mesto Rajecké Teplice podľa portálu *slovakregion.sk* 8. najkrajším mestom na Slovensku za rok 2013.

6.2.2 Kúpele Nimnica

Ďalšími kúpeľmi na území regiónu Horné Považie sú kúpele Nimnica, ktoré sú situované medzi mestami Púchov a Považská Bystrica v bezprostrednej blízkosti Vodnej nádrže Nosice. Podľa portálu *finstat* zamestnávali kúpele v roku 2013 100-149 zamestnancov a vývoj zisku kúpeľov v období 2009-2013 je znázornený v grafe (Obr.16).

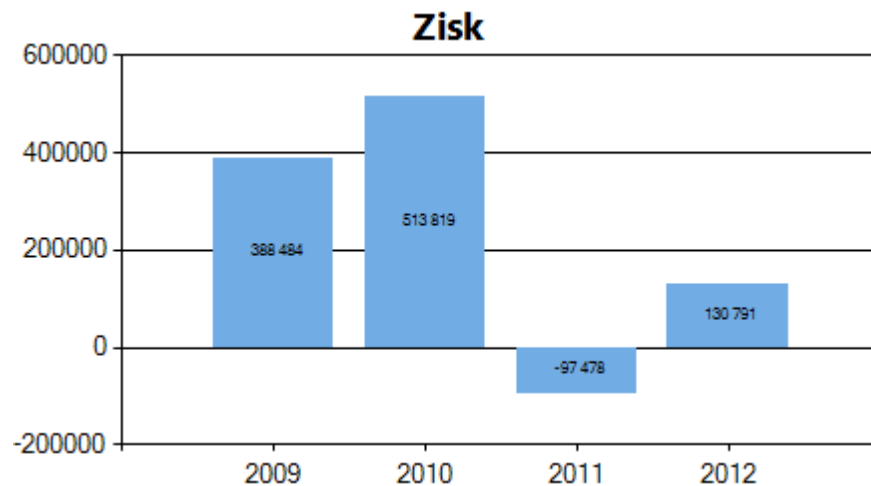

Obr. 16. Zisk kúpeľov Nimnica v období 2009-2013 (Zdroj: *Finstat.sk*)

Kúpele Nimnica sa okrem iného špecializujú na liečbu onkologických chorôb, chorôb obehového a tráviaceho ústrojenstva a na nervové choroby a tiež ženské choroby a choroby z povolania. Kúpele ponúkajú ubytovacie služby vo viacerých svojich kúpeľných domoch rôznej kategórie. Centrum kúpeľného komplexu, ktorý je umiestnený v svahovitom teréne, tvorí kúpeľný dom Balnea Grand, ktorý poskytuje stravovacie služby a všetky ponúkané kúpeľné procedúry. Kúpele Nimnica neprešli v posledných rokoch žiadnou zásadnou rekonštrukciou, čo nepridáva na ich celkovej atraktivite. Rovnako ako kúpele v Rajeckých Tepliciach aj Kúpele Nimnica rozšírili svoju ponuku o služby wellness, ktoré ponúka prostredníctvom medicínskeho wellness alebo ako balík služieb wellness, ktoré obsahujú whirlpool, sauny, masáže, tepidária, tropické sprchy a pobyt v bazéne. (kupelenimnica.sk)

6.2.3 Kúpele Lúčky

Liptov poskytuje nielen množstvo kultúrnych a historických pamiatok, ale aj množstvo minerálnych prameňov, ktoré sa využívajú na liečenie. Jednými z kúpeľov na Liptove sú kúpele Lúčky, ktoré sa nachádzajú na hranici Liptova s regiónom Orava. Podľa portálu *finstat* bol počet zamestnancov kúpeľov v roku 2013 100-149. Zisk kúpeľov je v tomto prípade veľmi zaujímavé pozorovať, pretože v roku 2011 sa kúpele nachádzali v strate, ostatný vývoj je znázornený v grafe (Obr.17)

Obr. 17. Zisk kúpeľov Lúčky (Zdroj: Finstat.sk)

Kúpele Lúčky patria medzi jedny z najstarších kúpeľov na Slovensku a špecifikujú sa na liečbu ženských ochorení, chorôb pohybového ústrojenstva, nervových ochorení a chorôb z povolania. Kúpele poskytujú ubytovanie v ôsmich ubytovacích zariadeniach približne rovnakej kategórie. Špecifikom kúpeľov je prítomnosť odborných ambulancií (gynekologická, ortopedická) počas pracovných dní. V roku 2008 bol otvorený nový AQUA – VITAL PARK, ktorý pozostáva zo sedacieho bazéna s liečivou termálnou vodou, rekreačný bazén s rôznymi atrakciami a poslednou nemenej dôležitou súčasťou je saunový svet. Kúpele Lúčky ponúkajú služby wellness len od roku 2013. Ich súčasťou je soľná jaskyňa, jacuzzi s morskou vodou a rôzne druhy sáun s ochladzovacou kaďou. Vďaka svojej atraktívnej polohe v centre prírody sú kúpele každým rokom častejšie navštevované širokou verejnosťou ľudí. Okrem iných služieb kúpele Lúčky poskytujú mnohostranné kultúrne a športové využitie svojich návštevníkov, pre ktorých pripravujú spevácke a folklórne vystúpenia, možnosť hrať minigolf a k dispozícii je tiež kino. (Kupele- lucky, © 2012)

6.2.4 Kúpele Železné, Korytnica a Ľubochňa

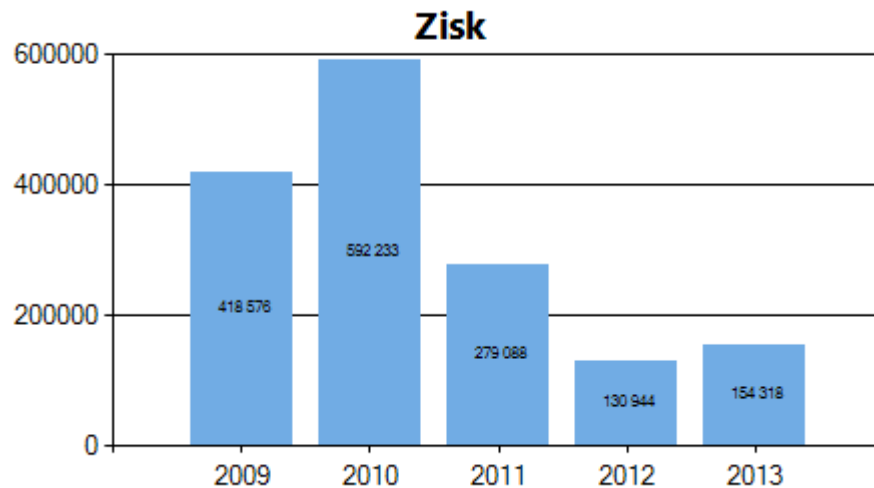
Táto podkapitola predstavuje iné druhy kúpeľov ako predchádzajúce, ide o kúpele, ktoré nepôsobia výrazne na rozvoj kúpeľného CR ale na iné druhy CR, alebo predstavujú obrovský potenciál krajiny.

Klimatické kúpele Železné patria medzi menej známe kúpele a v súčasnej dobe pôsobia ako detská ozdravovňa. Poslednými kúpeľmi v regióne sú kúpele Korytnica, ktoré sa však v roku 2002 dostali do konkurzu a od roku 2003 sú zatvorené. Areál kúpeľov je celý nevyužívaný s výnimkou plničky minerálnych vôd, napriek tomu predstavuje nevyužitý

potenciál regiónu. Špeciálnym prípadom kúpeľov je obec Ľubochňa, v ktorej došlo v 19. storočí k transformácii kúpeľov na endokrinologický ústav jediný svojho druhu na Slovensku. Región Orava má veľký nevyužitý potenciál v oblasti kúpeľného CR, ktorý sa nachádza v obci Oravská Polhora, kde sa nachádzajú jódo-brómové minerálne pramene s vysokým obsahom soli. Spočiatku boli tieto pramene využívané domácimi obyvateľmi ako zdroj soli, no v roku 1860 sa tu vybudovali kúpele, ktoré boli počas 1.svetovej vojny zničené a odvtedy sa neobnovili. Napriek viacerým hydrogeologickým prieskumom sa kúpeľná tradícia v regióne neobnovila.

6.2.5 Kúpele Turčianske Teplice

V regióne Turiec sa nachádzajú jedny z najstarších kúpeľov na Slovensku Kúpele Turčianske Teplice, ktoré sú jedinečné svojou polohou. Nachádzajú sa priamo na prameni termálnej minerálnej vody. Celková ubytovacia kapacita je 795 lôžok rozdelených medzi viacerými ubytovacími zariadeniami kúpeľov. Kúpele zamestnávali v roku 2013 približne 200-249 zamestnancov. Zisk kúpeľov za obdobie 2009-2013 je znázornený v grafe (Obr.18)

Obr. 18. Zisk kúpeľov Turčianske Teplice (Zdroj: finstat.sk)

Kúpele sa špecializujú ako jediné na liečbu močových ciest a chorôb obličiek. Ich zaujímavosť je prepojenosť s Aquaparkom, vďaka čomu sa orientujú na široký okruh ľudí každého veku. Kúpele a Aquapark v Turčianskych Tepliciach sú rozlohovo menšie v porovnaní s ostatnými už spomínanými kúpeľmi. Kúpele okrem liečebných pobytov ponúkajú aj wellness pobyty. Wellness pobyty sú rozdelené do dvoch skupín gold a standard. Vo väčšine wellness balíkov sa nachádzajú okrem ubytovania a stravy aj

kozmetické procedúry, vstup do kúpeľov a aquaparku, masáže, zábaly alebo rôzne druhy kúpeľov.

Kúpeľné mesto Turčianske Teplice sa vďaka svojim atraktívnym kúpeľom stalo, podľa portálu *slovakregion.sk* tretím najkrajším mestom Slovenska za rok 2013.

6.2.6 Porovnanie cien kúpeľných služieb

Pre porovnanie jednotlivých cien v kúpeľoch Žilinského kraja sme vybrali ponukou služieb a procedúr najpríbuznejšie produkty a ich ceny sme zaznamenali v nasledujúcej tabuľke. (Tab.5) Liečebne–kúpeľný pobyt je kalkulovaný na sedem nocí pre jednu osobu na jednolôžkovej izbe počas hlavnej sezóny. Liečebne- kúpeľné pobyty jednotlivých kúpeľov obsahujú približne rovnaké služby, medzi ktoré patrí ubytovanie, strava formou plnej penzie, vstupná lekárska prehliadka, vstup do bazénov a 2 liečebné procedúry za deň. Pri stanovení doplatku za kúpeľnú liečbu indikačnej skupiny B sme použili výšku doplatku na osobu za noc so stravovaním formou plnej penzie.

Tab. 5. Porovnanie cien služieb v kúpeľoch Žilinského kraja (Zdroj: webové stránky kúpeľov, vlastné spracovanie)

	Kúpele Aphrodite Rajecké Teplice	Kúpele Nimnica	Kúpele Lúčky	Kúpele Turčianske Teplice
Cena liečebne- preventívneho pobytu v EUR	770 – 1050	344 - 393	469- 798	441- 616
Doplatok za kúpeľnú liečbu typu B 2014 v EUR	19 – 33	11 - 25	33 - 86	5 - 17

Z tabuľky porovnania cien v kúpeľoch ukazuje veľký rozdiel v ponúkaných cenách rovnakého typu liečebného pobytu. Maximálna kalkulovaná cena pobytu v kúpeľoch Nimnica predstavuje polovicu z minimálnej ceny liečebného pobytu v kúpeľoch Aphrodite Rajecké Teplice. Cena liečebného pobytu v kúpeľoch Aphrodite je výrazne vyššia od

ostatných kúpeľov Žilinského kraja. Cenové rozmedzia sú spôsobené rôznymi druhmi ubytovania rôznej kategórie vybavenia. Rozdiel v doplatkoch za kúpeľnú liečbu v jednotlivých kúpeľoch je spôsobený rôznou ponukou ubytovacích zariadení, ktorá ponúka jednoduchú izbu so základným vybavením cez apartmán s vlastnou kuchynkou až po izbu zariadenú v historickom štýle s použitým drahým materiálom ako je to v prípade Rajeckých Teplíc.

6.2.7 Wellness služby v Žilinskom kraji

Skutočné wellness služby na vysokej úrovni sú poskytované hlavne kúpeľmi, ktoré už boli spomínané. Ich vybavenosť a celková atmosféra sa najviac približujú celkovej idey wellness. Napriek tomu sa v kraji nachádza veľké množstvo hotelov, ktoré rozšírili svoje služby o wellness. Tieto hotely sú prevažne situované vo veľkých mestách a centrách regiónov, alebo pri kultúrnych a historických pamiatkach kraja. Keďže ide o veľmi mladý druh cestovného ruchu, ani samotné štatistiky štatistického úradu neponúkajú údaje z tejto oblasti. Pre región Horné Považie je centrom nielen kúpeľného CR, ale aj služieb wellness mesto Rajecké Teplice, kde sa okrem kúpeľov nachádzajú približne štyri hotely, ktoré poskytujú wellness služby na rôznych úrovniach. Známym wellness hotelom v regióne Horné Považie je hotel Bránica, ktorý sa nachádza v blízkosti obce Terchová. Hotel poskytuje kongresové služby a wellness a stával sa mnohokrát miestom sústredení slovenských národných športových tímov.

Rajecké Teplice ako kúpeľné mesto ponúkajú okrem wellness služieb kúpeľov Aphrodite aj hotelové wellness, ktoré sa v regióne vyvinuli v priebehu posledných desiatich rokov. Ich služby však nie sú na dostatočne vysokej úrovni ako v Aphrodite, ale aj napriek tomu sú veľmi navštevované a prispievajú celkovému rozvoju CR v regióne. Okrem mesta Rajecké Teplice sa wellness služby sústreďujú aj v centre Horného Považia v Žiline, v okolí Terchovej, kde je situovaný hotel Bránica, ktorý poskytuje kongresové služby a wellness a stával sa mnohokrát miestom sústredení slovenských národných športových tímov. V regióne Liptov je wellness rozšírený hlavne v Demänovskej doline, ktorá zažíva svoj boom hlavne v zime počas lyžiarskej sezóny a wellness v tomto prípade vystupuje ako vedľajší druh CR. V regióne Orava sa hotely poskytujúce wellness služby nachádzajú rovnako pri lyžiarskych zjazdovkách alebo pri Oravskej priehrade. Z pozorovania autora a z osobného navštívenia viacerých hotelov ponúkajúcich wellness služby vyplynula vysoká neznalosť fenoménu wellness ako nového životného štýlu. Nejedna z hotelov alebo

penziómom si zakladá na existencii plaveckého bazéna, fínskej sauny a ponuke klasickej masáže, čo dokopy nazve službou wellness.

7 NÁVRHY ROZVOJA KÚPEĽNÉHO CR A WELLNESS V ŽILINSKOM KRAJI

Návrhy na rozvoj kúpeľného CR a v hlavnej miere wellness služieb budú vychádzať z jednotlivých swot analýz regiónov Žilinského kraja, ktoré sa zameriavajú na rozvoj kúpeľného CR a wellness.

Tab. 6. *Swot analýza regiónu Kysuce* (Zdroj: vlastné spracovanie)

SILNÉ STRÁNKY	<ul style="list-style-type: none"> • Poloha regiónu (blízkosť regiónov so službami kúpeľného CR a wellness) 	SLABÉ STRÁNKY	<ul style="list-style-type: none"> • Absencia kúpeľného CR • Absencia poskytovateľov wellness služieb • Nedostatočná propagácia regiónu • Absencia minerálnych prameňov • Podpriemerný počet ubytovacích lôžok vzhľadom k priemeru Žilinského kraja
PRÍLEŽITOSTI	<ul style="list-style-type: none"> • Zlepšenie propagácie regiónu • Vybudovanie hotelových wellness služieb • Skvalitnenie služieb CR • Nadviazanie spolupráce s regiónmi poskytujúcimi kúpeľný CR a wellness 	HROZBY	<ul style="list-style-type: none"> • Klesajúca návštevnosť regiónu z dôvodu nízkej úrovne poskytovaných služieb • Neriešenie problémov propagácie a marketingu kraja

Swot analýza regiónu Kysuce (Tab.6) preukázala ako hlavnú slabú stránku regiónu absenciu kúpeľného CR a wellness, čo na druhej strane predstavuje príležitosť pre rozvoj CR v regiónu pri nadviazaní spolupráce s regiónom Horné Považie a Orava, ktoré služby

wellness a kúpeľného CR poskytujú. Pri vytvorení vhodnej propagácie tejto kooperácie môže dôjsť k razantnému rozvoju CR na Kysuciach.

Tab. 7. *Swot analýza regiónu Orava* (Zdroj: vlastné spracovanie)

SILNÉ STRÁNKY	<ul style="list-style-type: none"> • Termálne pramene • Kúpele Lúčky 	SLABÉ STRÁNKY	<ul style="list-style-type: none"> • Nevyužitý potenciál minerálnych a termálnych zdrojov • Nedostatočná reklama a image regiónu • Wellness služby na nízkej úrovni • Nedostatok hotelových wellness
PRÍLEŽITOSTI	<ul style="list-style-type: none"> • Obnovenie kúpeľov , ktoré boli zničené prvou svetovou vojnou • Prilákanie poľskej klientely do regiónu • Výstavba hotelových wellness centier na vysokej úrovni 	HROZBY	<ul style="list-style-type: none"> • Pohltie CR regiónu Orava ostatnými regiónmi Žilinského kraja a Slovenska • Neschopnosť priblížiť sa wellness službami európskym štandardom • Nedostatočný marketing regiónu, ktorý povedie k znižovaniu počtu turistov

Región Orava je zvláštnym typom regiónu, ktorý oficiálne na svojom území neponúka služby kúpeľného CR, ale na druhej strane sa na hraniciach s Oravou a Liptovom nachádzajú kúpele Lúčky, ktoré však patria pod región Liptov. Podľa swot analýzy (Tab.7) predstavujú kúpele silnú, ale aj slabú stránku spoločne s možnou príležitosťou. Druhou črtou regiónu Orava je nevyužitý potenciál minerálnych a termálnych prameňov, ktoré boli počas prvej svetovej vojny zničené. V prípade regiónu Orava je dôležité sa zamerať na spoluprácu s regiónom Liptov v propagácii kúpeľov Lúčky a regiónu ako správneho východiskového bodu pred navštívením kúpeľov. Tiež je dôležité vykonať nové

geologické vrty a na ich výsledkoch vytvoriť plán vybudovania kúpeľov v regióne, ktorého potenciál je veľmi vysoký.

Tab. 8. *Swot analýza regiónu Turiec* (Zdroj: vlastné spracovanie)

SILNÉ STRÁNKY	<ul style="list-style-type: none"> • Termálne pramene • Kúpele Turčianskej Teplice s poskytovaním kvalitných wellness pobytov • Spojenie kúpeľov s aquaparkom 	SLABÉ STRÁNKY	<ul style="list-style-type: none"> • Nedostatočná propagácia regiónu • Hotelové wellness služby na veľmi nízkej až zanedbateľnej úrovni
PRÍLEŽITOSTI	<ul style="list-style-type: none"> • Zvýšenie povedomia o regióne • Vybudovanie wellness služieb na vysokej úrovni • Dobudovanie wellness v hoteloch pri lyžiarskych strediskách 	HROZBY	<ul style="list-style-type: none"> • Pohltenie regiónu konkurenčnými regiónmi • Wellness na nezmenenej úrovni • Úplná absencia hotelových wellness služieb

Región Turiec vo svojej ponuke obsahuje kúpeľné mesto Turčianske Teplice s kúpeľmi Turčianske Teplice, ktoré poskytujú služby na vysokej úrovni a majú vysokú zásluhu na propagácii regiónu. Napriek všetkému však región ako celok nemá vyvinutý taký marketingový plán, ktorý by zabezpečil neustály prílev turistov do regiónu. V prípade rozvoja wellness v regióne sa zameriavame na rozvoj kúpeľného wellness poskytovaného kúpeľmi v Turčianskych Tepliciach, ktorý je už v dnešnej dobe na vysokej úrovni. Keďže je v regióne vysoko zastúpený aj zimný cestovný ruch (lyžovanie, snowboarding) jednou z možností rozvoja CR v regióne je vybudovať kvalitné hotelové wellness služby v hotelových rezortoch v blízkosti lyžiarskych zjazdoviek. Swot analýza regiónu so zameraním na kúpele a wellness je znázornená v tabuľke (Tab.8) Región Liptov patrí na jednej strane k regiónom s veľmi širokou ponukou kultúrneho, športového a tiež aj

rekreačného vyžitia, na druhej strane však nevyužíva svoj celkový potenciál. Ako swot analýza uvádza (Tab.9) na území sa nachádzajú už od roku 2003 uzatvorené bývalé kúpele Korytnica a tiež jedinečné klimatické kúpele Železné, ktoré však pôsobia v súčasnej dobe ako detská ozdravovňa. Pre rozvoj kúpeľného CR sa v kraji zaslúžili hlavne kúpele Lúčky, ktoré poskytujú vysokošpecializované služby aj v oblasti wellness. V regióne Liptov je dôležité sa zamerať na rozvoj CR prostredníctvom služieb wellness v Demänovskej doline.

Tab. 9. Swot analýza regiónu Liptov (Zdroj: vlastné spracovanie)

SILNÉ STRÁNKY	<ul style="list-style-type: none"> • Kúpele Lúčky s novo vybudovanou vonkajšou časťou • Wellness služby v kúpeľoch Lúčky a tiež hotelové wellness na pomerne vysokej úrovni • Najväčší podiel lôžok na počte lôžok Žilinského kraja 	SLABÉ STRÁNKY	<ul style="list-style-type: none"> • Nevyužitý potenciál ozdravovne Železné • Nevyužitý areál kúpeľov Korytnica • Nedostatočný pomer wellness služieb k celkovému počtu ubytovacích zariadení v regióne • Existencia množstva informačných portálov o regióne, čo zapríčiňuje nepriehľadnosť a chaos
PRÍLEŽITOSTI	<ul style="list-style-type: none"> • Vybudovanie celkového image regiónu • Dobudovanie wellness služieb • Obnovenie kúpeľov Korytnica • Využitie potenciálu ozdravovne Železné 	HROZBY	<ul style="list-style-type: none"> • Neschopnosť regiónu rozvinúť CR o služby wellness • Konkurencia iných regiónov • Nedostatočná kroky pre obnovu kúpeľov Korytnica • Postupné zaniknutie strediska Železné

Podľa swot analýzy kúpeľného CR v regióne Horné Považie (Tab.10) je evidentné, že hlavnú hybnú silu kúpeľného CR predstavujú kúpele Aphrodite Rajecké Teplice a kúpele

Nimnica, ktoré svojimi službami prispievajú k zvyšovaniu počtu turistov a tým aj rozvoju CR v kraji. V prípade kúpeľov v Rajeckých tepliciach môže dôjsť k strate návštevníkov z dôvodu vysokých cien za služby, na druhej strane kúpele Nimnica poskytujú kúpeľné služby v nezrekonštruovaných priestoroch, čo nepridáva na dobrom image. Pre rozvoj wellness v kraji je dôležitá špecializácia na kúpeľný wellness, ale tiež aj na hotelový wellness hlavne pri veľkých mestách ako Žilina.

Tab. 10. *Swot analýza regiónu Horné Považie* (Zdroj: vlastné spracovanie)

SILNÉ STRÁNKY	<ul style="list-style-type: none"> • Bohatstvo minerálnej vody • Kúpele Rajecké Teplice s poskytovaním wellness procedúr a pobytov • Kúpele Nimnica s wellness procedúrami 	SLABÉ STRÁNKY	<ul style="list-style-type: none"> • Nízka propagácia regiónu • Kúpeľné služby zameriavajúce sa na solventnú klientelu • Nedostatočná vedomosť o správne poskytovaných wellness služieb • Wellness služby na nízkej úrovni
PRÍLEŽITOSTI	<ul style="list-style-type: none"> • Dobudovanie a modernizácia cestných komunikácií • Vybudovanie hotelových wellness služieb na vysokej úrovni 	HROZBY	<ul style="list-style-type: none"> • Vznik konkurencie kúpeľom Aphrodite • Pokračujúca neznalosť poskytovateľov wellness služieb o základných princípoch wellness • Nevybudovanie hotelových wellness na vysokej úrovni

7.1 Konkrétne návrhy rozvoja Žilinského kraja

Celkové návrhy rozvoja kúpeľného CR a wellness vychádzajú z čiastkovej analýzy regiónov Žilinského kraja, ale aj z činiteľov ovplyvňujúcich rozvoj CR v celom Žilinskom kraji. Návrh rozvoja práce sa zaoberá dvanástimi navrhovanými možnosťami na opatrenia, ktoré by v prípade ich splnenia viedli v rozvoji CR. Prvý návrh spočíva v propagácii kúpeľného CR v kraji, čo je detailne opísané s dôvodmi tohto opatrenia, aktivitami pod neho spadajúcimi a s možnosťou financovania v tabuľke (Tab.11).

Tab. 11. Návrh 1: *Propagácia kúpeľného CR* (Zdroj: vlastné spracovanie)

1. Propagácia kúpeľného CR Žilinského kraja	
Dôvody	Nedostatočné vedomie zahraničných, ale aj domácich turistoch o možnostiach kúpeľného CR a wellness v Žilinskom kraji.
Aktivity	<ul style="list-style-type: none"> • Prezentácia kúpeľného CR a wellness ako potenciálu kraja na národných a medzinárodných veľtrhoch CR • Vytvorenie spoločného portálu o kúpeľoch v Žilinskom kraji v slovenčine a v cudzích svetových jazykoch s odkazmi na konkrétne webové stránky kúpeľov a poskytovateľov wellness služieb • Umiestnenie odkazu na webovú stránku na webových stránkach www.regionzilina.sk, www.sacr.sk, www.ztk-kocr.sk
Financovanie	Rozpočet VÚC, fondy EÚ

V poradí druhým návrhom na rozvoj CR v Žilinskom kraji je orientácia na český a poľský trh. Tabuľka (Tab.12) obsahuje dôvody vzniku tohto návrhu, jeho jednotlivé aktivity a možnosti financovania.

Tab. 12. *Návrh 2: Orientácia na českú a poľskú klientelu* (Zdroj: vlastné spracovanie)

2. Zameranie sa na český a poľský trh	
Dôvody	Poloha Žilinského kraja pri Poľsku a Českej republike.
Aktivity	<ul style="list-style-type: none"> • Analýza potrieb vybranej skupiny pomocou dotazníkového šetrenia • Účasť na veľtrhu CR v Brne a Katoviciach • Naplánovaná prezentácia zo strany Žilinského kraja vo veľkých mestách ČR a Poľska
Financovanie	Rozpočet VÚC, fondy EU na rozvoj atraktívnosti regiónu

Ďalším návrhom na rozvoj CR je návrh spoločnej marketingovej stratégie kúpeľov Žilinského kraja, ktorý je zhrnutý v tabuľke (Tab.13)

Tab. 13. *Návrh 3: Spoločná marketingová stratégia kúpeľov* (Zdroj: vlastné spracovanie)

3. Spoločná marketingová stratégia kúpeľov Žilinského kraja	
Dôvody	Častá preferencia kúpeľov a nevôľa zmeniť prostredie návštevou iných kúpeľov.
Aktivity	<ul style="list-style-type: none"> • Vytvorenie vernostného programu v rámci kúpeľov

3. Spoločná marketingová stratégia kúpeľov Žilinského kraja	
	Žilinského kraja <ul style="list-style-type: none"> • Princíp programu: Vyššia zľava pri poskytovaní kúpeľných alebo wellness služieb pri návšteve všetkých kúpeľov Žilinského kraja
Financovanie	Financované predstavenstvom všetkých zúčastnených kúpeľov vo vernostnom programe

Pre rozvoj akéhokoľvek druhu CR a teda aj kúpeľníctva a wellness je dôležitá kvalifikovanosť zamestnancov (Tab.14), ktorá vystupuje ako ďalší z návrhov na rozvoj cestovného ruchu v Žilinskom kraji.

Tab. 14. *Návrh 4: Kvalifikácia zamestnancov* (Zdroj: vlastné spracovanie)

4. Kvalifikácia zamestnancov	
Dôvody	Vysoká neznalosť cudzích jazykov a základov komunikácie s klientmi.
Aktivity	<ul style="list-style-type: none"> • Aktívne jazykové kurzy • Prednášky a semináre o správnej komunikácii a vychádzaní s ľuďmi • Školenia zamestnancov skúsenými pracovníkmi z oblasti kúpeľníctva a wellness
Financovanie	Rozpočet VÚC, financované z prostriedkov predstavenstva kúpeľov

Pre rozvoj CR Žilinského kraja je dôležitá vzájomná kooperácia medzi jednotlivými regiónmi, ktorá spočíva v prepojení služieb cestovného ruchu medzi regiónmi

poskytujícími prevažne ubytovacie služby a regiónmi s kúpeľným CR a wellness službami. Návrh spolupráce regiónov je obsiahnutý v tabuľke (Tab.15)

Tab. 15. *Návrh 5: Spolupráca regiónov Žilinského kraja* (Zdroj: vlastné spracovanie)

5. Posilnenie kooperácie medzi regiónmi Žilinského kraja	
Dôvody	Prepojenosť služieb a produktov CR medzi ponukovo slabšími regiónmi so silnejšími.
Aktivity	<ul style="list-style-type: none"> Vytvoriť plán a zabezpečiť prepojenosť služieb medzi regiónmi a to konkrétne prepojiť región Kysuce s kúpeľmi na Hornom Považí a na Orave, prepojiť marketing Liptova a Oravy vo vzťahu ku kúpeľom Lúčky, ktoré sú situované na hranici regiónov
Financovanie	Rozpočet VÚC, obce, kúpeľov

Ďalší návrh spočíva v odporučení z oblasti wellness, kde je v prípade Žilinského regiónu prvoradá sa zamerať na wellness služby poskytované kúpeľmi, znenie tohto návrhu je obsiahnuté v tabuľke (Tab.16)

Tab. 16. *Návrh: 6 Zameranie sa na kúpeľný wellness*

(Zdroj: vlastné spracovanie)

6. Zameranie sa na rozvoj wellness poskytovaný kúpeľmi	
Dôvody	Z analýzy vyplynulo, že kúpele rozumejú wellness najlepšie, preto je najefektívnejšie sa v súčasnosti zamerať na rozvoj kúpeľného wellness.
Aktivity	<ul style="list-style-type: none"> Zvýšenie ponuky wellness

6. Zameranie sa na rozvoj wellness poskytovaný kúpeľmi	
	služby a wellness balíkov zo strany kúpeľov <ul style="list-style-type: none"> • Rozšírenie ponuky o wellness pobyty
Financovanie	Predstavenstvo kúpeľov

Nasledujúce návrhy rozvoja kúpeľného CR a wellness plynú na jednotlivé regióny Žilinského kraja. Prvými dvoma sú návrhy, ktoré súvisia s využitím potenciálu kúpeľného CR v regióne Liptov. Tabuľka (Tab.17) obsahuje návrh využitia potenciálu kúpeľov Korytnica.

Tab. 17. *Návrh 7: Obnova kúpeľov Korytnica* (Zdroj: vlastné spracovanie)

7. Obnova zaniknutých kúpeľov Korytnica	
Dôvody	Existencia nevyužívaného priestory bývalých kúpeľov Korytnica v regióne Liptov.
Aktivity	<ul style="list-style-type: none"> • Vytvoriť strategický plán obnovy kúpeľov • Nájsť investora • Rekonštrukcie budov • Obnova kúpeľných služieb • Rozvoj kúpeľného wellness
Financovanie	Štát- štátne kúpele Súkromný investor- súkromné kúpele

Druhý potenciál pre región Liptov prezentuje návrh premeny súčasnej detskej ozdravovne Železné na klimatické kúpele (Tab.18)

Tab. 18. *Návrh 8: Obnova klimatických kúpeľov Železné* (Zdroj: vlastné spracovanie)

8. Obnova súčasnej ozdravovne Železné na klimatické kúpele	
Dôvody	Postupný úpadok a nevedomosť o klimatických kúpeľoch, ktoré momentálne slúžia len ako detská ozdravovňa, čo neprispieva k rozvoju CR v regióne.
Aktivity	<ul style="list-style-type: none"> • Rekonštrukcia priestorov • Výstavba ubytovacích a stravovacích zariadení • Výstavba wellness centra • Nájsť investora
Financovanie	Štát- štátne kúpele Súkromný investor- súkromné kúpele

Región Orava napriek svojej absencii kúpeľného CR predstavuje veľký potenciál pre jeho vybudovanie. Návrh na vybudovanie kúpeľov na Orave je zobrazený v tabuľke. (Tab.19)

Tab. 19. *Návrh 9: Potenciál kúpeľného CR v regióne Orava* (Zdroj: vlastné spracovanie)

9. Využitie potenciálu termálnych a minerálnych prameňov v regióne Orava	
Dôvody	Náleziská termálnych a minerálnych prameňov v regióne Orava, existujúce kúpele zničené vojnou, ktoré neboli

9. Využitie potenciálu termálnych a minerálnych prameňov v regióne Orava	
	obnovené.
Aktivity	<ul style="list-style-type: none"> • Prevedenie geotermálnych vrtov na území • Vybudovanie kúpeľov pri priaznivých výsledkoch geotermálnych vrtov
Financovanie	Štátny rozpočet, zdroje súkromného investora rozpočet obce s možnosťou využitia fondov EÚ

Ako hlavným bodom možnosti rozvoja regiónu Kysuce sme zvolili zvýšenie jeho ubytovacích a stravovacích kapacít (Tab.20), ktoré sa nachádzajú pod priemerom Žilinského kraja.

Tab. 20. *Návrh 10: Posilnenie ubytovacích a stravovacích zariadení v regióne Kysuce* (Zdroj: vlastné spracovanie)

10.Posilnenie ubytovacích a stravovacích kapacít v regióne Kysuce	
Dôvody:	Lôžková kapacita regiónu je výrazne pod priemerom lôžkovej kapacity kraja a Slovenska
Aktivity:	<ul style="list-style-type: none"> • Vybudovanie hotelov, apartmánov, penziónov a iných ubytovacích zariadení na území • Vybudovanie zariadení poskytujúcich stravovanie
Financovanie:	Zo zdrojov súkromného investora a prípadnou kombináciou s fondmi EÚ

Posledné dva návrhy práce spadajú do oblasti wellness, jednou z možností rozvoja wellness je jeho rozšírenie do ubytovacích zariadení v blízkosti turistických chodníkov a lyžiarskych stredísk, tento návrh je zhrnutý v tabuľke (Tab.21).

Tab. 21. *Návrh 11: Rozvoj hotelového wellness v turistických strediskách*

(Zdroj: vlastné spracovanie)

11. Rozvoj hotelového wellness v regiónoch Liptov a Turiec	
Dôvody	Vysoko rozvinutý cestovný ruch v regiónoch (turistika, lyžovanie) bude viesť k druhotnému vývoju wellness služieb ako doplňujúcich služieb návštevníkov.
Aktivity	<ul style="list-style-type: none"> • Školenie o správnom chápaní wellness • Výstavba wellness centier
Financovanie	Zdroje majiteľov ubytovacích zariadení

Poslednou navrhovanou možnosťou rozvoja wellness v Žilinskom kraji je jeho rozšírenie prostredníctvom ponúkaných služieb aquaparkov v kraji. Návrh tejto možnosti rozvoja cestovného ruchu je obsiahnutý v tabuľke (Tab.22).

Tab. 22. *Návrh 12: Rozvoj wellness prostredníctvom aquaparkov*

(Zdroj: vlastné spracovanie)

1. Doplnenie služieb aquaparkov Tatralandia, Bešeňová, Oravice o služby wellness	
Dôvody	Rozvoj wellness v Žilinskom kraji.
Aktivity	<ul style="list-style-type: none"> • Rozšírenie služieb ponúkaných aquaparkom o služby wellness • Vybudovanie wellness centier
Financovanie	Finančné zdroje aquaparkov

ZÁVĚR

V mojej práci som sa zaoberala problematikou cestovného ruchu ako nástroja rozvoja Žilinského kraja. Jej cieľom bolo navrhnuť možnosti rozvoja wellness ako novodobého fenoménu dnešnej doby. V práci som vychádzala prevažne z wellness poskytovaného kúpeľnými zariadeniami.

V teoretickej časti som sa zamerala na faktory ovplyvňujúce rozvoj cestovného ruchu na vybranom území, ktoré v niektorých situáciách síce skryto, ale napriek tomu razantne pôsobia na rozvoj cestovného ruchu. Pri kritickej rešerši charakteristiky wellness som sa stretla s mnohými vysvetleniami wellness, ktoré sú zahrnuté v teoretickej časti, mnoho z týchto definícií bolo aj pre mňa samotnú novou alebo doplnujúcou informáciou.

Vďaka teoretickej časti svojej práce som zosumarizovala zastúpenie kúpeľného cestovného ruchu. V Žilinskom kraji sa nachádzajú štyri fungujúce kúpele Rajecké Teplice, Turčianske Teplice a Nimnica. Pri ich analýze, som dospela k názoru, že ich úroveň je výrazne odlišná, čomu nasvedčujú ceny typovo rovnakého kúpeľného pobytu, ktoré sa od seba líšia v stovkách eur. Pri analýze wellness služieb ponúkaných v Žilinskom kraji som narazila na fakt, že skutočné wellness služby v regióne sú ponúkané prevažne kúpeľmi a nie hotelmi, ktoré lákajú svojich návštevníkov na imaginárne wellness služby. V návrhovej časti svojej práce som vytvorila SWOT analýzy regiónov Turiec, Kysuce, Liptov, Horné Považie a Orava, ktoré sa zameriavajú na stav kúpeľného cestovného ruchu a wellness. Na ich základe som vytvorila návrhy rozvoja regiónov v súvislosti s kúpeľníctvom a wellness. Z môjho pohľadu najdôležitejší návrh je využitie potenciálu regiónu Liptov, kde sa nachádzajú dva objekty bývalých kúpeľov a rovnako aj potenciál regiónu Orava je veľmi dôležitý, vďaka existencii minerálnych a termálnych prameňov, ktoré sú nevyužívané v dostatočnej miere.

Osobný prínos práce hodnotím kladne, nakoľko ma niektoré zo zistených skutočností prekvapili a na Žilinský kraj sa v súčasnosti pozerám ako na kraj s veľkými možnosťami rozvoja nielen kúpeľného cestovného ruchu, ale aj ostatných foriem CR.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

DROBNÁ, Daniela a Eva MORÁVKOVÁ. Cestovní ruch: pro střední školy a pro veřejnost. 2., upr. vyd. Praha: Fortuna, 2010, 200 s. ISBN 978-80-7373-079-6.

ELIAŠOVÁ, Darina. Slovenské kúpeľníctvo v 20. storočí. Bratislava: EKONÓM, 2009. ISBN 978-80-225-2887-0.

ELLIS, Susie. *Wellness tourism and medical tourism...different concepts?*. Imtj [online]. 2011 [cit. 2014-04-25]. Dostupné z: <http://www.imtj.com/articles/2011/spas-and-the-wellness-tourism-sector-30110/>

Extravylety [online]. [cit. 2014-04-25]. Dostupné z: <http://www.extravylety.sk/regiony-na-slovensku/>

Finstat [online]. 2009 [cit. 2014-04-28]. Dostupné z: <http://www.finstat.sk/>

GÚČIK, Marian. Cestovný ruch: úvod do štúdia. 1. vyd. Banská Bystrica: DALI-BB pre Slovak-Swiss Tourism, 2010, 307 s. ISBN 978-80-89090-80-8.

GÚČIK, Marian. Cestovný ruch, hotelierstvo a pohostinstvo : výkladový slovník. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2006. ISBN 8010003603.

HANA CATHALA. Welnes: od vnějšího pohybu k vnitřnímu klidu. 1. vyd. Praha: Grada, 2007. ISBN 9788024723235.

HESKOVÁ, Marie. Cestovní ruch: pro vyšší odborné školy a vysoké školy. 1. vyd. Praha: Fortuna, 2006, 223 s. ISBN 80-7168-948-3.

KOLNÍK, Peter. Cestovný lexikón Slovenskej republiky 2010/2011. Bratislava: Astor Slovakia, 2010. ISBN 978-80-89152-16-2.

Kupele-lucky [online]. © Copyright 2012 [cit. 2014-04-20]. Dostupné z: <http://www.kupele-lucky.sk/cz>

Kupelenimnica [online]. [cit. 2014-04-21]. Dostupné z: <http://www.kupelenimnica.sk/>

LESLIE, David. Responsible tourism: concepts, theory and practice. Wallingford, Oxfordshire: CABI, c2012, xi, 179 s. ISBN 978-1-84593-987-8.

MICHALOVÁ, Valéria. Služby a cestovný ruch: súvislosti, špecifiká, cesta rozvoja. Bratislava: Sprint, 1999, 549 s. ISBN 80-88848-51-2.

PARTMANOVÁ, Ivona. Wellness ponúka širokú škálu príležitostí. Top hotelierstvo: information and inspirations for the hotel industry. 2012, s. 112. Dostupné z: <http://www.floowie.com/cs/nahled/1786325175501a366e6d72d#/strana/122/zvacseni/100/>

PODEBRADSKÝ, Jiří. *Wellness v ČR*. Praha, 2008, 129 s. Dostupné z: www.wellnessnoviny.cz/file/1730/wellness-v-cr.pdf

Regionálne štatistiky: Žilinský kraj. *Slovak.statistics* [online]. 2013 [cit. 2014-04-27]. Dostupné

z:http://slovak.statistics.sk/wps/portal/ext/themes/regional/zilinsky%20kraj/about!/ut/p/b1/jZBBD0IwEWP1AEKLCuCUmoIAgXEbgwLYzACLozntyAbQ6zOrul7mf8HKdQgNbTP7tlunFob9Nbeac6yWgQWAw4KS0QaSqrmuaOR4gGjhqAL8Ng9nMi3j5Niy2IkmW82GELsLv4BmDyI5nZzMc83BT7SHHNpWJZwNYix9yFmOSANCEuyBYXBV7jjAnP_yGxZ85ncJaF9WALXkrFznXwE_9hQmhFTgxkwnfjXkZSpRe57ZmBqkcZjf0b3vtLTQCeuAVOPgeD/dl4/d5/L2dBISEvZ0FBIS9nQSEh/

Regionzilina [online]. © 2012 [cit. 2014-04-20]. Dostupné z: <http://www.regionzilina.sk/nas-kraj/zakladne-informacie/>

RYGLOVÁ, Kateřina, Michal BURIAN a Ida VAJČNEROVÁ. *Cestovní ruch - podnikatelské principy a příležitosti v praxi*. 1.vyd. Praha: Grada, 2011, 213 s. ISBN 978-80-247-4039-3.

RYGLOVÁ, Kateřina. *Cestovní ruch: soubor studijních materiálů*. Vyd. 3., rozš. Ostrava: Key Publishing, 2009, 187 s. ISBN 978-80-7418-028-6.

Sacr [online]. © 2008 [cit. 2014-05-01]. Dostupné z: <http://www.sacr.sk/>

SMITH, Melanie a László PUCZKÓ. *Health and wellness tourism*. 1st ed. Amsterdam: Elsevier, 2009, xv, 400 s. ISBN 978-075-0683-432.

Spa [online]. 2014 [cit. 2014-04-21]. Dostupné z: <http://www.spa.sk/>

ŠEVČÍK, Michal. *Základy rozvoja cestovného ruchu: Podstata a funkcia cestovného ruchu, jeho typológia, základné členenie*. In: *Tik* [online]. © 2010 [cit. 2014-04-24]. Dostupné z: <http://www.tik.sk/projekty/vidiecky-turizmus-a-agroturizmus/ikolo/zaklady-rozvoja-cestovneho-ruchu/>

ŠTANSKÝ, Peter. *Žilinský kraj: The Žilina Region*. Žilina: Knižné centrum, 1998, 1 v. (unpaged). ISBN 80-887-2383-3.

Therme [online]. © 2013 [cit. 2014-04-23]. Dostupné z: <http://www.therme.sk/>

Ubytovacia štatistika na Slovensku: *Kúpeľný cestovný ruch 2013*. 2014. Dostupné z:<http://www.sacr.sk/odborna-verejnost/analyzy-a-statistiky/statistiky/>

URBANOVÁ, Agáta. *Wellness je prospešné rozmaznávanie*. In: *Gastroprincipal* [online]. 2010 [cit. 2014-04-26]. Dostupné z:

http://www.gastroprincipal.sk/index.php?option=com_content&view=article&id=209:welness-je-prospesne-rozmaznavanie&catid=93:spa-wellness&Itemid=112

Viaiuris [online]. © 2009 [cit. 2014-04-24]. Dostupné z: <http://www.viaiuris.sk/aktivity/vyberove-konania/sudy-v-sr/8-zilinsky-kraj.html>

Wellness. *Wellnesskupele* [online]. © 2011-2014 [cit. 2014-04-23]. Dostupné z: <http://www.wellnesskupele.sk/wellness>

ZELENKA, Josef a Martina PÁSKOVÁ. Výkladový slovník cestovního ruchu. Kompletně přeprac. a dopl. 2. vyd. Praha: Linde Praha, 2012, 768 s. ISBN 978-80-7201-880-2.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

CR	Cestovný ruch.
VÚC	Vyšší územný celok.
HDP	Hrubý domácí produkt.
SR	Slovenská republika.
EÚ	Európska únia.
ŠÚ	Štatistický úrad.
ŽK	Žilinský kraj.
Napr.	napríklad.

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. 1. Zaradenie wellnes CR v zdravotnom cestovnom ruchu.....	22
Obr. 2. Poloha Žilinského kraja v rámci územia SR.....	33
Obr. 3. Rozdelenie Žilinského kraja na regióny a okresy.....	34
Obr. 4. Počet ubytovacích zariadení v Žilinskom kraji.....	37
Obr. 5. Priemerná ceny ubytovania v Žilinskom kraji.....	38
Obr. 6. Pomer domácich a zahraničných návštevníkov na celkovej návštevnosti Žilinského kraja	40
Obr. 7. Poloha regiónu Orava	43
Obr. 8. Poloha regiónu Kysuce.....	44
Obr. 9. Poloha regiónu Horné Považie	45
Obr. 10. Poloha regiónu Liptov	45
Obr. 11. Poloha regiónu Turiec.....	46
Obr. 12. Počet návštevníkov kúpeľov na Slovensku v roku 2013.....	47
Obr. 13. Podiel kúpeľného CR na celkových tržbách SR.....	47
Obr. 14. Prenocovanie zahraničných návštevníkov v kúpeľoch v roku 2013	48
Obr. 15. Zisk kúpeľov Rajecké Teplice	49
Obr. 16. Zisk kúpeľov Nimnica	51
Obr. 17. Zisk kúpeľov Lúčky	52
Obr. 18. Zisk kúpeľov Turčianske Teplice	53

SEZNAM TABULEK

Tab. 1. <i>Klasifikácia účastníkov CR</i>	13
Tab. 2. <i>Základné charakteristiky Žilinského kraja</i>	32
Tab. 3. <i>Podiel zamestnanosti Žilinského kraja v službách</i>	39
Tab. 4. <i>Podiel HDP Žilinského kraja na HDP SR</i>	39
Tab. 5. <i>Porovnanie cien služieb v kúpeľoch Žilinského kraja</i>	54
Tab. 6. <i>Swot analýza regiónu Kysuce</i>	57
Tab. 7. <i>Swot analýza regiónu Orava</i>	58
Tab. 8. <i>Swot analýza regiónu Turiec</i>	59
Tab. 9. <i>Swot analýza regiónu Liptov</i>	60
Tab. 10. <i>Swot analýza regiónu Horné Považie</i>	61
Tab. 11. <i>Návrh 1: Propagácia kúpeľného CR</i>	62
Tab. 12. <i>Návrh 2: Orientácia na českú a poľskú klientelu</i>	63
Tab. 13. <i>Návrh 3: Spoločná marketingová stratégia kúpeľov</i>	63
Tab. 14. <i>Návrh 4: Kvalifikácia zamestnancov</i>	64
Tab. 15. <i>Návrh 5: Spolupráca regiónov Žilinského kraja</i>	65
Tab. 16. <i>Návrh: 6 Zameranie sa na kúpeľný wellness</i>	65
Tab. 17. <i>Návrh 7: Obnova kúpeľov Korytnica</i>	66
Tab. 18. <i>Návrh 8: Obnova klimatických kúpeľov Železné</i>	67
Tab. 19. <i>Návrh 9: Potenciál kúpeľného CR v regióne Orava</i>	67
Tab. 20. <i>Návrh 10: Posilnenie ubytovacích a stravovacích zariadení v regióne Kysuce</i>	68
Tab. 21. <i>Návrh 11: Rozvoj hotelového wellness v turistických strediskách</i>	69
Tab. 22. <i>Návrh 12: Rozvoj wellness prostredníctvom aquaparkov</i>	69